

l'escala

BUTLLETÍ CULTURAL I INFORMATIU
Núm. 92

GENER 1988

CONVERSA AMB... PERE ROS

FELICITATS
ANY NOU

Sumari

EDITORIAL · FULL OBERT · VIDA ESCALENCA · HISSANT LA PLOMA · NOTICIARI LOCAL · ESPORT I LLEURE · VII MOSTRA COLLECTIVA D'ARTISTES ESCALENCES · CONCURS I EXPOSICIÓ DE PESEBRES · UN XIC DE TOT · HUMOR: A & A · FOTOGRAFIA ANTIGA DE L'ESCALA COL·LECCIONABLE, etc. etc...

REDACCIÓ

Apartat de Correus, 19
17130 L'ESCALA

COORDINACIÓ: F.X. Vila Mitjà, J. Boix
CONSELL DE REDACCIÓ: J. Saderra, F.X. Vila Mitjà, J. Piqué, D. Poch, Francesc Targa.
ART I CULTURA: F.X. Vila Mitjà, J. Boix
ESPORT I LLEURE: J. Vilabrú
NOTICIARI LOCAL: S.I.L.E.
VIDA ESCALENCA: R. Guanter
SUBSCRIPCIONS: D. Poch, R.M.ª Sau, M. Prats - Tel. 77 02 04
ADMINISTRACIÓ: J. Piqué - Tel. 77 19 60
IMPRESSIÓ: Gràfiques del Ter, s.a. D.L. GI/287-82

PUNTS DE VENDA:

- BALLESTA, C/ Pintor Joan Massanet, 8
- BAMBI, Avinguda Ave Maria
- LLIBRERIA ROSA, Plaça de les Escoles
- ROMAGUERA, C/ del Pont, 24
- TROBADORS, Passeig del Mar, 2

EDITORIAL

«ORGANITZAT PER... AMB LA COL.LABORACIÓ DE... I EL PATROCINI DE...»

Tot sovint es troben aquestes expressions a l'acabament d'algun programa. És una frase habitual a la qual, gairebé, per repetida, no donem importància: però seria bo de pensar si no en té més de la que la hi donem.

Els organitzadors, per regla general, solen portar el pes de la feina, són els qui tenen els maldecaps; els col.laboradors no solen tenir-ne massa, de feina, i els patrocinadors menys encara, pagant en tenen prou.

Hi ha activitats que tenen força èxit de participació. Aquest èxit pot venir donat pel prestigi de l'entitat organitzadora, per com és d'atractiva l'empresa, o perquè al públic assistent li ha caigut bé.

Altres activitats no acaben de sortir-se'n, per no dir que fracassen, i els organitzadors es pregunten el perquè de la poca assistència i el poc grau de la participació. Serà per la manca d'algun aspecte dels abans esmentats? Perquè l'entitat que ho organitza no mereix prou atenció? Perquè l'empresa o l'activitat que es proposa no és interessant? O perquè el possible públic «passa» de tot?.

Si això fos sempre així, no hi hauria problema: es plega i cap a casa, i cadascú a casa seva. Però quan es veu que això no és sempre d'aquesta manera, quan hi ha activitats que tenen un alt grau de participació i una aflluència de públic (pensem només en les Mostres d'Artistes Escalencs), cal pensar que la gent es belluga quan la cosa li interessa i que si no es belluga més és perquè els organitzadors no hi acaben de trobar el trinc.

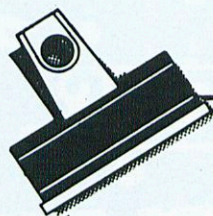
Dels col.laboradors poca cosa en podem dir, donada la poca participació que hi tenen, és més que res un recolzament moral. Els patrocinadors, ja són una altra cosa, tenen un pes important en la consecució del projecte: el factor econòmic, vulguem o no vulguem, té un pes decisiu, de tal manera que sense la seva participació moltes coses no es farien, sobretot aquelles que no són lucratives o les que són deficitàries per naturalesa; o sigui que cal que hi hagi «sponsors», antigament anomenats «mecenes» (vulgarment dits «paganos»), i sobre el paper, patrocinadors.

Quan l'Ajuntament és l'entitat organitzadora o la qui patrocina un acte cal que s'ho plantegi bé. La gent no vol massa «ser organitzada», i pel que fa al patrocini, no es pot anar tirant de la rifeta.

Malgrat tot, s'han d'anar fent coses, i això és feina de tots.

informació

Els articles publicats a L'Escalenc expressen solament l'opinió de llurs autors

- Tots els escrits enviats a l'Escalenc per a la seva publicació, no hauran d'ultrapassar l'extensió d'una cara de foli escrita a doble espai.
- Totes les col.laboracions hauran d'ésser lliurades abans de l'últim dia del mes.
- El Consell de Redacció es reserva el dret de resumir, ajornar o suprimir de manera parcial o total, qualsevol mena de col.laboració rebuda.

LA TERRA, MESTRA DE BRUIXES

Temps ha, hi havia un bosc a l'Albera, —no puc dir el lloc perquè la fada que m'ho contà em va fer jurar secret—, on, de nit, es reunien les bruixes. És un lloc més aviat alt d'on es dominen els quatre vents i les dues vessants, on pedres antiquíssimes, gravades amb caçoletes i signes misteriosos, situades segons la seva litúrgia, servien d'altar de les seves intel·ligibles (per nosaltres) cerimònies.

El nostre passat està ple de bruixes, fades, goges, follets... Els nostres boscos estaven poblats d'éssers fantàstics, que encarnaven les forces de la naturalesa, de la Mare Terra, que eren invocades per les bruixes i bruixots (sacerdots) dels clans i tribus.

Al final del segle XX, a Europa, parlar de bruixes pot semblar extravagant o snòb, però ara més que mai cal parlar-ne.

El bruixot o la bruixa no són sinó persones amb una estrema sensibilitat que els permet copsar les conseqüències dels actes que els homes fan o volen fer. Deixant a part els xerrameques i els simuladors, l'autèntic bruixot connecta els seus sentits amb la natura, per això li van bé els boscos i les roques, en llocs on de sempre la naturalesa sembla que se senti més fort, i amb el guiatge d'ella, demana li sigui transmesa per òsmosis la sabiduria del viure, que no és més que saber trobar en cada circumstància la direcció que marquen les energies de la terra que transmeten la vida i apartar-se de les que porten la mort.

Per tant, les bruixes i bruixots no tenen cap llibre per aprendre, no hi ha cap fórmula magistral, només es tracta d'escoltar la terra a través de la Natura. Quan una bruixa demana un bé o un mal ho fa d'acord amb la natura. La terra, ella és la Mestra i l'autèntica Bruixa, ella és la poderosa que premia o castiga, ja sigui físicament o psíquica, segons si seguim el seu guiatge o no.

Pels qui no entenguin el que dic els exposaré uns quants exemples.

Amb l'ús indiscriminat d'adobs i pesticides, així com bombant aigua nits i dies, logrem el càstig que la capa freàtica es contamina i que reculin les aigües dolces i penetrin les salades. Contaminant els rius i la mar, logrem el càstig de l'eliminació de la vida, i del goig de fruit de la naturalesa, ja sigui lúdicament (qui pot banyar-se al riu Ter o altres rius industrials?) o bé per menjar, (cada vegada hi ha menys peix). Creant la industrialització a ultrança, sense cap mena de mida ni control, logrem el càstig de les ciutats monstre, on l'home se sent angoixat, on l'atur i el desequilibri social creen la violència contra els altres (assassinats, robatoris...) i contra si mateix (suïcidis, drogaaddicció...) així podríem anar dient.

Del saber veure quan una acció suposarà un acord o no amb la Terra, de copsar la relació causa-efecte en el futur i desitjar-demandar-afavorir el premi o el càstig, això és bruixeria.

No fa molt, estava jo dalt l'antiga muntanya de Júpiter, quan un gavià baixà fins el meu costat i es convertí en una resplendent i bellíssima fada. Em féu girar la vista cap a ponent i em digué: *"Veus aquell poble, era la nina dels meus ulls, brillava blanc, era coratjós; en mostra del meu afecte li vaig enviar prosperitat, però no ha sabut pair-la i els seus pobladors s'han dedicat a adorar el vedell d'or i a fomentar la divisió entre ells. Ara tenen el càstig. Gent de fora han vingut i han omplert els camps, les vinyes i els horts de cases sense cap mida, cada vegada hi ha més gent i s'hi cap menys. Les platges i els serveis són insuficients, tot i tanta gent els guanys no són proporcionals. Aquest és el càstig, que quan més gent hi hagi, més s'empobreixi ell i més s'engreixin els forasters que el dominen. Qui tingui orelles per escoltar, que escolti".*

Benjamí Bofarull i Gallofré

★★★★★★★★★★★★

L'HÀLIT I L'HURACÀ

**La claror d'una espelma s'amaina amb un alè;
en canvi el vent botit abriva les fogueres,
devastant, falsejant, consumint sense fre
pinedes, garrigars, falzilles i brugueres.**

**Ahir tu m'estimaves amb foc devorador
i jo, bufant, bufant, la fogaina irritava,
al punt que em trobí pres, copsat per tal cremor
que, nou Dant als inferns, Beatriu! mon cor cridaves.**

**Ara sols ets guspira i el zèfir més suau,
tal d'una ala el refrec, ta volença dissipa,
deixant, només, amunt, l'espiral de fum blau
com el crit d'un record ardent que el cor estripa.**

**Si en amor, doncs, la brisa la lluor fa ofegar
cal el vent excitar si es proscriu la foscúria.
Si estens el flameró t'absolc, tosc huracà!
ets vil, hàlit follet, extingint sense fúria!**

Jaume Saderra i Riera

★★★★★★★★★★★★

«L'ESTRAFET»

Els passats dies de Nadal, vaig tenir ocasió de llegir «l'Estrafet», una obra lírica en dos actes, original de Joan Ballesta «Calafat», que era fill de l'Escala.

L'obra musicada per en Pere Mercader, al qual no fa molt se li dedicà un aplec de la sardana al nostre poble, estava interpretada pel mateix Joan Ballesta, per la Petita Puig, la Caterina Sentena, en Josep Carreres, en Martí Rouret, en Fèlix Ballesta i en Pons Ballesta. Suposo que alguns dels que llegiu aquestes ratlles, els haureu conegut en vida, altres com jo n'haureu sentit parlar i alguns ni tan sols això.

Però «l'Estrafet», que està escrita en un català d'abans de la normalització, doncs l'obra data del desembre de 1924 (63 anys, ja!!!), època de gran animació i vitalitat teatral a la nostra vila, és agradable i molt fàcil de llegir.

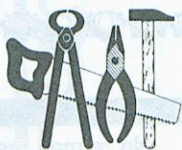
L'Escala, ha estat un poble que sempre ha tingut una especial inclinació per l'art escènic. Només cal recordar les vetllades de ca l'Hereu, dels anys 60, en què amb medis molts limitats, es feien representacions que omplien el local de gom a gom.

Ara, que semblà que es vol donar una nova embranzida al teatre del nostre poble, penso que «l'Estrafet», encara que no actual avui dia, però que conté tots els ingredients, com a drama mariner, per agradar al públic, seria un bon punt de partida, per fer reviure l'interès cap al teatre.

Pere Juhé

FERRETERIA

GUILLOT

PINTURES
I
JARDINERIA

C/. del Mar, 6 - Tel. (972) 77 04 86 - L'ESCALA

Ramon Ylla i Heras

JARDINER

PROJECTES, MANTENIMENTS I NETEGES
DE JARDINS I TERRASSES

C/. Muntanya Rodona, 12
Camp dels Pilans
Tel. 77 17 34

C/. Maranges, 25
L'ESCALA (Girona)
Tel. 77 01 95

Hostal «El Roser»

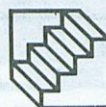
RESTAURANT
especialitat en peixos
i mariscs

* *
HOSTAL MIRYAM HOSTAL REINA

Complete bathroom / Baño completo
Salle de bains complete / Mit Baderaum
Calefacció central / Aire acondicionat
Parking particular / Obert tot l'any

Darrera l'Església, 9 L'ESCALA
Tels. (972) 770219 / 770977 (Girona)

Estudi i Servei, s.c.

ASSESSORIA EMPRESARIAL

Jaume Batlle i Francesc Raurich

C/. Joan Massanet, 40
Apartat de Correus, 5

Tel. (972) 77 21 77
17130 L'ESCALA

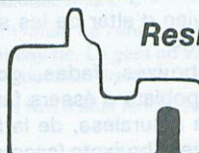
RAFAEL MORENO I GARCIA

CONSTRUCTOR D'OBRES
Venda de parcel·les «Jardines del pedró»

Tel. 77 08 71

Port d'en Perris

L'ESCALA

Residencial «FLORA PARK»
(PUIG PEDRÓ)

Construcció de vivendes amb jardí i piscina
comunitàries, a partir de:

6.000.000'—

condicions de pagament a convenir.
RAFAEL MORENO I GARCIA

Tel. 77 08 71

Port d'en Perris

L'ESCALA

FINQUES GUANTER

ASSEGURANCES EN GENERAL
GARANTIA D'EFICÀCIA I SERIETAT

Avgda. Ave Maria, 7 - Tel. 77 02-72 - L'ESCALA

**AGRUPACIÓ FLEQUERA
EMPORDANESA S.A.**

Carretera de Viladamat a Palafrugell s/n

Teléfono: 77 00 81 — L'ESCALA

MARIA BUIXEDA BURGAS

Vímet

- MOBLES
- ARTICLES BAMBÚ
- DECORACIÓ
- CISTELLERIA
- REGALS
- BOSSES

C/. Empúries, 19
C/. Calvari, 20
Tel. (972) 77 01 85 - L'ESCALA

AIRSA

AÏLLAMENTS, IMPERMEABILITZACIONS
I REVESTIMENTS, S.A.

danosa

Passeig Sant Joan Bosco, 47 - Tel. 20 10 62
PONT MAJOR - GIRONA

PER AL·LUSIONS

– Bon any, Baldiri!
– El mateix et dic, Quimet! Per cert, vas llegir l'article d'en Saderra?

– Vaig fer l'esforç, ja que n'havies fet esment. Vaig trobar el que ja esperava i que és habitual en aquest col·laborador: un article tan carregat de *pretensions* en la forma i en el fons, com *buit* de contingut. *Sense arguments seriosos* darrera la seva prosa barroca i recargolada. Un mer *exabrupte* d'una persona que aparentment no sap dialogar de forma serena i que el posa fora de polleguera el que algú el contradigui.

El més desagradable, però, és que la ira sorda que el domina en aquests casos, el faci *tergiversar* el contingut dels arguments del "adversari" d'una manera absolutament indigna.

– I en una forma en la qual es nota clarament la intenció, únicament, de molestar.

– I tant! Ja que el crec completament capaç d'entendre exactament el que llegeix...*si vol*. El que passa és que quan una persona és d'idees fixes i té un temperament lleugerament colèric, el mateix fet de que algú qüestionari les seves afirmacions obnubilen la seva capacitat de realitzar una lectura serena i raonada. No t'hi has d'amoïnar, Baldiri.

– No! Si no m'hi amoïno, Quimet! Però em molesta, lògicament, que es tergiversi maliciosament el que jo dic, o que s'utilitzin malintencionadament *frases fora de context*. Això no és ètic.

– Efectivament. Però sol ser el recurs que supleix o disfressa la manca d'arguments, com tu ja saps. Per què quina mena de defensa pot tenir una *postura* que *propugna LA SUPRESSIÓ DE LA LLIBERTAT D'ESCOLLIR EL TIPUS D'EDUCACIÓ QUE TU CONSIDERES MILLOR PER ALS TEUS FILLS? ¿I DEL SEU DRET CONSTITUCIONAL A REBRE-LA?* Això és atentatori contra els més *elementals drets democràtics*. Per això, una persona que a més a més pretén ignorar la *impossibilitat* d'una escola neutra i que desconeix la realitat de l'ensenyament en els seves diferents vertents educatives així com la enorme preocupació dels pedagogs actuals davant el *deteriorament* que s'està observant en determinats tipus de comportament social, cada vegada més *generalitzat* i *aguditzat*...una persona així, repeteixo, no crec que tan sols mereixi el temps que estem perdent, Baldiri.

– Ja ho sé, Quimet. Però quan veig que limita la Religió a un culte a una divinitat i l'Ètica a fer el bé i evitar el mal, d'una manera tan infantilment *simplista*...se m'encenen les orelles!

– Ja ho entenc. També és curiós (per no dir altra cosa) com, en el seu afany "belicós", tracti de deslleial a qui firma "*Joan*" per fer-ho (segons ell) amb pseudònim, quan *Joan* és precisament el *nom real* d'aquesta

persona! És veritablement còmic! I sort que al final, com aquell que diu, ens perdona la vida per haver estat capaços de contradir-lo, i ens concedeix la gràcia de la seva *magnànima tolerància*!! Al·lucinant, que diria la meva néta!

Però, de veritat, Baldiri, tu creus que valia la pena donar resposta a aquell article?

– Mira, Quimet, potser no. Però, com diuen els polítics, aquesta vegada he volgut utilitzar el dret de rèplica...*PER AL·LUSIONS*.

Xavier

L'ANY MARIÀ I ELS SANTUARIS

En aquest Any Marià que va començar el 87 i acabarà el dia de l'Assumpció del 88, seria bo que féssim, si més no amb el pensament, alguna excursioneta a la multitud d'ermites i santuaris escampats arreu de la plana i les muntanyes, en els nostres entorns.

Quants santuaris podríem visitar! La Verge de la Salut, del Mont, dels Àngels, de Núria, de Queralt, de la Cinta, del Claustre, de Meritxell i deixant-ne un reguitzell...podríem visitar aquest any el Santuari situat al Centre de Catalunya i que pels catalans és tot un símbol: *Montserrat*. Podríem dir que és la Mare dels altres Santuaris catalans...la casa pairal de tots.

Podríem parlar del paisatge... No es pot descriure...cal anar-hi i veure la munió de penyes estilitzades a vegades embolcallades per la broma...sentir el silenci bosc endins...i el perfum del marfull i la farigola.

Podríem parlar de la muntanya serrada, de la seva geologia, dels seus conglomerats, que molts tenen alguna semblança de figures humanes, animals o objectes: el gegant encantat, la nina, el frare, el cap de mort, el sentinella, la cadireta, etc...

Podríem detalladament dir-ne l'amplària, la llargada, l'altura. Això ho podem trobar a qualsevol enciclopèdia... Més val que palpem la vivència d'un sol dia a Montserrat. Qualsevol diumenge de l'any sembla una festa especial. La gent hi puja a riuades... Compra coca...mató, puja a Sant Joan o a Sant Jeroni, els joves escalen. Però tots entren al Santuari a veure la Mare de Déu i a besar-la al seu cambril. Aquest Santuari, com tots els altres, és el símbol d'una fe mil·lenària que ha anat seguint sense perdre el fil... Hi ha lloc per a tothom. Hi ha qui li agrada resar Vespres i Laudes amb els monjos. Hi ha qui es reconforta amb la Missa Conventual. N'hi ha que escolten embadalits les cantúries de l'escolania. I malgrat la descristianització, la gent senzilla del poble continua fent el mateix que fa cents anys... Prega i prega a la Mare de Déu.

Hem de respectar la diferent religiositat que allí s'hi respira. Des del místic que passa hores pregant fins el que hi encén un ciri i se'n va. Tot és acollit per la Mare de Déu i tot plegat és bona voluntat, fe, confiança, necessitat de buscar la pau i el silenci, el respirar pur que omple els pulmons contaminats i també trobar qui acull les nostres fatigues, les nostres penes, les nostres necessitats i les dels altres que tots portem allà, com un pes feixuc, mentre diem:

"Vida, dolçura i esperança nostra...".

Anem-hi en aquest Any Marià. Tornarem reconfortats, animosos; i si no pot ser a Montserrat anem a qualsevol Santuari que coneguem, que n'estan perrats les nostres comarques, i en tots els indrets podrem repetir:

Vida...dolçura i esperança nostra!...segurs de ser escoltats!

Neus Ximinis

ANXOVES DE L'ESCALA®

Magdalena Sureda

Tel. 77 0146

Bancotrans
Banc Comercial Transatlàntic

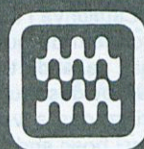
L'ESCALA

CASA CENTRAL BARCELONA
més de 90 oficines a Espanya.

CAIXA DE PENSIONS

"la Caixa"

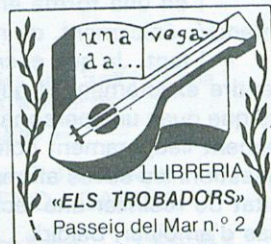
**CAIXA DE
GIRONA**

CAIXA D'ESTALVIS PROVINCIAL DE GIRONA

Plaça Víctor Català, 9 - L'ESCALA

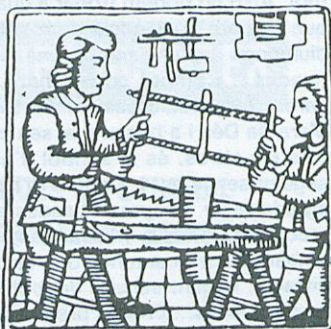

LLIBRERIA
«ELS TROBADORS»
Passeig del Mar n.º 2

LLIBRERIA
«ELS TROBADORS»
Passeig del Mar n.º 2

**Mobles
Sancho**

Ctra. Palafrugell, s/n.
(DAVANT GASOLINERA)
Teléfon 972 / 77 04 85
17130 L'ESCALA

Lindan

ELECTRODOMESTICS

SERVEI T.V. GARANTIT

A. PRADO

Plaça de les Escoles - Tel. 77 04 90 - L'ESCALA

SASTRERIA

Vilabru

Carrer del Port, 25 - Tel. 77 02 21 - L'ESCALA

CASA FEIXAS

INSTAL·LACIONS ELECTRIQUES, SANITARIES I CALEFECÇIÓ
FERRETERIA, ELECTRODOMESTICS I ARTICLES PER A REGAL

Plaça Víctor Català, 17 - Tel. 77 01 99 - L'ESCALA

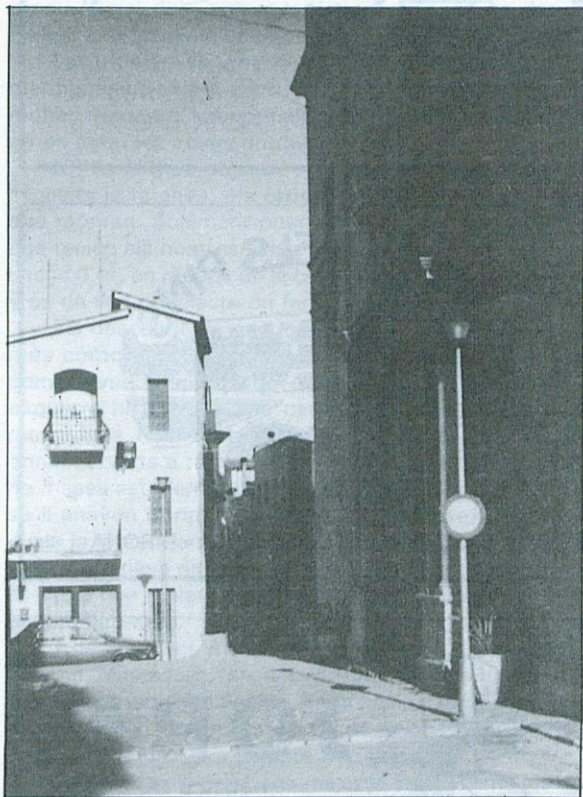
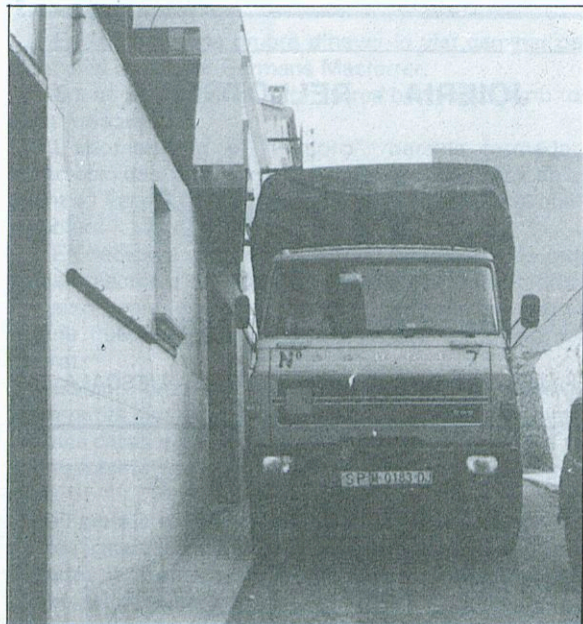
DE MÉS I DE MENYS

Aquesta secció, concebuda com espai d'expressió crítica en el més positiu sentit de l'acceptació, aplega les opinions dels lectors recollides per la Redacció, que les publica com a un aspecte més de servei públic.

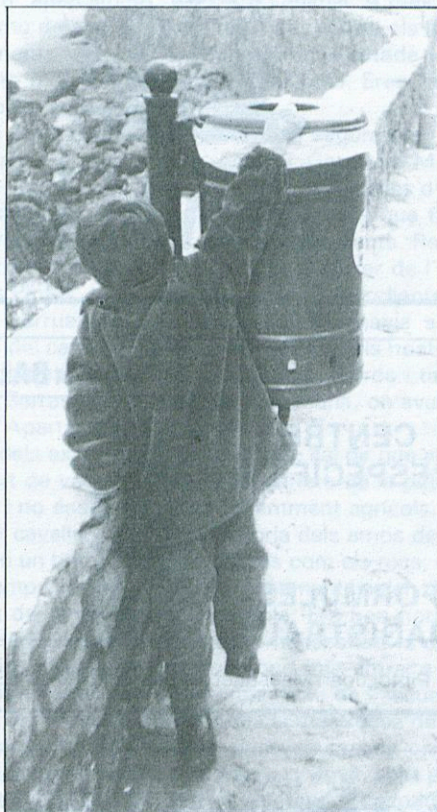
A dalt del carrer Enric Serra, a l'altura del semàfor, hi ha una edificació recent i una altra en construcció. Ambdues han seguit el vell alineament de les altres cases. ¿No s'hauria d'haver construït de cares al futur, és a dir, amb la retracció necessària tendint a què un dia les voreres siguin més amples?. Ara, la vorera nova (si se'n pot dir vorera) segueix com la vella: quasi inexistent. Els vianants encara corren perill per temps!

Es fa necessari regular el trànsit dels camions pel casc antic en la mateixa forma en què s'ha fet amb els autocars. L'enorme *volum* d'alguns d'ells i l'*estretor* de molts carrers són factors *incompatibles* que provoquen més d'un desperfecte en balconades, murs, teulats i tot el que sobresurt més o menys. Desperfectes que causen notables perjudicis, no solament a l'edifici afectat, sinó als *propietaris*, *víctimes innocents* que han de suportar, a més a més del desfici, les despeses de l'arranjament, donat que, salvant mínimes excepcions, els autors dels desperfectes *es fan escàpols* sense cap mena d'escrúpols. Esperem que es tinguin en compte i es reguli con cal.

Simplement un suggeriment: si el focus que il·lumina la part esquerra de la façana de l'església es col·loqués uns metres més enllà en direcció al carrer Enric Serra (per exemple en l'angle del bàlco de la Caixa de Catalunya), la il·luminació incidiria més perpendicularment en ella, i s'eliminarà al mateix temps la zona d'ombra que actualment s'observa precisament en l'entrada al temple. És el que creiem.

Hi ha un canvi de papereres. S'ha de reconèixer que les que hi havia no resultaven tan efectives com era de desitjar, cosa que esperem se solventi amb les noves, d'un color menys estrident i més adequat a l'entorn.

El que fa falta és que el ciutadà respongui al que s'espera d'ell i contribueixi al manteniment de la netedat i bon aspecte dels nostres carrers i places. Començant pels nens i adolescents que sovint donen una imatge massa negativa, quant al seu comportament en aquest sentit, i que indica que cal incidir més en aquest aspecte de la seva educació.

RENAULT

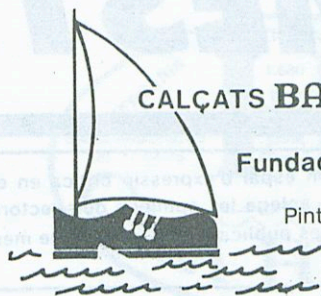
GARATGE FUMADÓ

C/ Ave Maria, s/n.
Tel. (972) 77 04 81
17130 L'ESCALA (Girona)

CALÇATS BALLESTA

Fundada l'any 1920

Pintor Joan Massanet, 10
Tel. (972) 77 02 53
17130 L'ESCALA
(Costa Brava - Girona)

MAGATZEMS **TITUS** S. A.

CONGELATS — CONCESSIONARI

GELATS

Ctra. Viladamat a Palafrugell, km 7
Tels. (972) 77 04 04 - 508 - 584

L'ESCALA
(Girona)

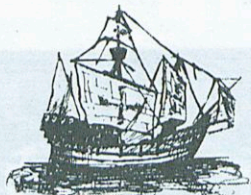
JOIERIA - RELLOTGERIA

J. Molinas

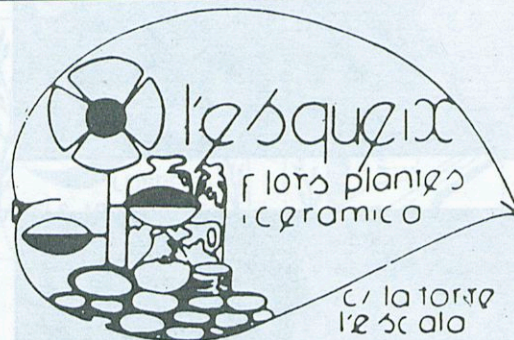
REPARACIONS

COPES I TROFEUS ESPORTIUS

C/ Joan Massanet, 26 - Tel. 77 05 48 - L'ESCALA

Caravel·la

C/ la torre
l'escala

ROSA MARIA BALLESTA

CENTRE
D'ESPECÍFICS

FÓRMULES
MAGISTRALS

FARMÀCIA

Pintor Joan Massanet, 4 - Tel. 77 15 75 - L'ESCALA

Tel. (972) 77 03 95 - COSTA BRAVA - GIRONA

HOTEL
RESTAURANT

NIEVES MAR
(ANTIGA CASA NIEVES)

Tels. 77 03 00 — 77 03 04 · Passeig Marítim · L'ESCALA
(Costa Brava)

JOPA

nàutica

Closa del Llop, s/n.
Tel. (972) 77 07 55
L'ESCALA (Girona)

EMBARCACIONS · MOTORS · ACCESSORIS

EVINRUDE

vida escalenca

REFRESQUEM LA MEMÒRIA

Ricard Guanter

EL «PLATIORO»

En tinc com una ombra d'haver-lo vist caminar pel carrer Nou, avui dia carrer Germans Masferrer.

Era un home d'edat, prim, força ben vestit, amb tons més aviat foscos.

L'anomenaven el "Platioro", paraula formada per la contracció dels dos noms, la plata i l'or. Solia venir de quant en quant a l'Escala, d'acord amb un itinerari comarcal que ja tenia establert.

Es dedicava a la compra-venda i intercanvi de monedes i altres objectes d'or i d'argent. A l'Escala hi tenia molts clients. Per això venia, està clar. Tothom, qui més qui menys, tenia alguna que altra unça d'or de la qual en podia fer algun calerot.

Els que som una mica grans, recordarem molt bé que quan érem petits i joves sentíem a dir que es trobaven unces d'or a algunes cases velles on s'hi feien obres o es tiraven a terra. Els avantpassats les solien amagar en llocs estratègics de la casa.

El perquè es morien sense abans haver comunicat el lloc on les guardaven és cosa que desconexim. Potser, de vegades la mort els sorprenia sense tenir temps de notificar-ho als seus hereters.

La gent més gran pot recordar que amb motiu de fer-se de nou l'edifici de Pekín –allà pels anys vint– a fi d'ésser destinat a seu social del Centre de Joventut, quan es derruí el vell edifici, s'hi trobaren unes quantes monedes d'or.

La notícia –segons que m'han explicat– en principi es mantigué en secret però, en ésser coneguda, donà lloc a moltes murmuracions populars, ja que segons l'opinió pública no es feren les coses en deguda regla.

No és el meu objectiu –ni em correspon– jutjar uns fets succeïts ja fa anys, els protagonistes dels quals ja fa temps que moren. Solament poso un exemple concret del costum que tenien els nostres avis d'amagar els diners, en aquest cas unces d'or, en racons de la casa. Les gruixudes parets d'abans eren un lloc predilecte on fer-hi amagatalls.

Els descendents que les trobaven se les venien. I el camí més còmode era fer-ho al "Platioro". Mentre aquest feia la compra-venda ambulant –o més ben dit, itinerant–, a la mà esquerra hi portava una cartera on hi guardava la valuosa mercaderia, i a la dreta hi tenia una bengala amb la qual anava donant copets a terra mentre s'anava anunciant, amb una veu no massa estrident: platioro!, platioro!... Una aquí, i l'altra allà, se li anaven obrint les porters de les cases, algunes de les quals ja li eren familiars, donat que eren parroquians seus. A voltes, ja anava directament a les cases que li solien vendre o ell sabia que tenien unces però que de moment es resistien a desprendre-se'n.

A les famílies més ben acomodades, l'operació era a la inversa. Aquestes, en lloc de vendre, compraven. Aquell temps, al menys a l'Escala, no hi havia joieries ni cases especialitzades en la compra-venda de peces d'or i d'argent. Per això, el "Platioro" era sempre ben rebut.

Els tractes els solia tenir majoritàriament amb les dones de la casa. A l'hora que ell passava, els homes es trobaven al camp o a la vinya. Les mestresses el feien passar i ell s'assentava a l'entrada o al menjador. I allà començava l'estira i arronsa: jo te n'ofereixo tant, jo en vull tant, etc... Al final sempre hi havia un acord. I si aquest no es lligava, es deixava el negoci per a la propera ocasió.

Amb un "a reveure" es tancava la porta i el "Platioro", amb el seu caminar pausat i tranquil, anava fent el recorregut pels estrets i pacífics carrers de l'Escala.

Mentrestant, les dones, de l'interior de llurs cases, anaven sentint els copets d'un bastó acompanyat de la cantarella del "Platioro".

CAVALLS, RUCS I FEMS

Els dies de mercat i també el dia de la fira, el 25 de març, els hortelans i pagesos que venien a vendre i els que venien a comprar, solien posar llurs tartanes i carros en els patis que hi havia davant de moltes cases de l'Escala. Descollaven l'animal i el feien entrar enmig de les camelles perquè així poguessin anar menjant el grapat d'userda que sempre portaven, mentre ells anaven a fer parada o a fer compres, o s'arribaven fins a can Pepet "Exandro" per mercadejar unes estores d'espart per al carro, o anaven a la barberia o a comprar-se unes esparrenyes.

Els amos de les cases solien fer pagar deu cèntims pel que ara en diríem "aparcament" del carro i animal. A més dels deu cèntims, l'amo del pati o quadra tenia de propina els fems que, indubtablement, feien els animals durant l'estada i que ells recollien amb molta cura fins el darrer bocí. Eren fems molt bons per portar a l'hort o a la vinya.

Un dels patis que tenia una clientela segura era el de can "Toni de l'ala", al carrer Nou –carrer Germans Masferrer, actualment–, on avui dia hi ha el garatge de vehicles d'en Martí Oliveres, a can Tero. Hi havia fondes i hostals que tenien un pati o quadra per als carros i tartanes dels clients. Recordo el cas concret de la fonda de cal Gambo al carrer de l'Hospital –avui carrer Pintor Joan Massanet–. Els seus clients podien portar llurs carruatges a la quadra que hi havia a l'actual número dos del carrer de Gràcia. Ja més cap els nostres dies, jo recordo de petit haver vist entrar molts carros i tartanes a l'era de can Barratina, a l'avinguda Ave Maria, on avui hi ha el complexe d'Apartaments "Avenida".

Parlant dels excrements dels cavalls, cal dir que abans era molt freqüent de veure'n pilons pels carrers de la població. A l'Escala, tot i no ésser una vila eminentment agrícola, hi havia força bestiar cavallar. A més, la majoria dels amos de vinyes i olivars tenien un burro. Tant els cavalls com els rucs, en anar i venir dels camps i de les vinyes, forçosament havien de passar pels carrers de terra i pedra del poble. Era ben normal, per tant, que quan els animals sentissin necessitat, la deixessin anar allà on fos, desprenent una olor que solia entrar a l'interior de les cases, a voltes confonent-se amb la de l'escudella o la del suquet que en aquell moment feia la mestressa de la casa. De totes maneres, els fems no duraven massa estona als carrers. La gent, quan anava a l'hort o a la vinya, solia portar un cabàs penjat del mànec del tràmec que tenia a l'espatlla. Quan veien un piló de fems, obrien el cabàs i amb l'ajuda del tràmec o les pròpies mans, a dins s'ha dit. Així anaven fent camí fins a l'hort o la vinya amb el cabàs ple de fems, amb els quals un dia sí i l'altre també, amb un exemplar esperit de laboriositat, constància i estalvi, feien créixer les cols i bròquils i ajudaven a donar vida als ceps.

conversa amb...

En Pere Ros i Salart. És un personatge conegut arreu i vinculat des de sempre a la mar. No en va té un dels càrrecs més importants del món de la pesca, a casa nostra. Ha estat distingit amb la medalla de salvament de naufragats i la medalla naval. I acaba de ser reelegit com a President de la Federació Catalana de Pesca.

L'Escalenc.— Quan vas néixer?

Pere Ros.— Vaig néixer al carrer de Gràcia, el 6 de juny del 1923. No acostumo mai a dir l'edat.

El meu pare es deia Josep i sempre va fer de pescador, i la mare Angelina. Tots dos eren de l'Escala.

El pare era fill de cal Devesser d'Empúries i la mare de cal Santperenc.

L'Esc.— Quins mestres vas tenir a l'escola?

P.R.— Tots els mestres que vaig tenir eren bons. Però a dos d'ells els recordo amb molt d'afecte: el Sr. Solé i el Sr. Simon. En ser ells molt joves ens feien fer molt d'esport, i això m'anava molt bé.

L'Esc.— Així vas començar a jugar a futbol a l'escola?

P.R.— Sí, va ser d'aquesta manera. Durant la guerra i primers anys de la postguerra es van viure uns moments molt difícils. Jo tenia uns 11 ó 12 anys i m'agradava molt el futbol, i a casa, els dissabtes, perquè no gastés esparidenyes em van fer fer de barber a Can Pere Artigas, un home molt "xarment" i molt humà.

Com anècdota us diré que en la Festa Major d'Albons, per Sant Jaume, el plat fort era el partit de futbol Albons - l'Escala. La gent d'Albons estava entusiasmada, guanyant-nos n'hi havia prou per a tenir una Festa meravellosa.

Un any que en Colomer d'Albons jugava amb el Girona, que llavors militava a Segona Divisió, va haver de fer-hi anar tot l'equip en pes reforçat per en Massó, un noi de Banyoles que jugava amb el Granada. Pensaven humiliar-nos amb una gran golejada; a més hi havia per al guanyador una monumental copa. Ho recordo tot com si fos ara; hi va haver "tangana" i forta, tant a fora com a dintre del camp; es jugava com si es tractés d'una final.

El Girona F. C. portava dos interiors, el dret en Rancel (un malabarista amb la pilota) i l'esquerra en Trujillo, tot un atleta, amb unes cames com una soca d'olivera i un xut esgarrifós; tots dos eren de Canàries i havien jugat a Primera Divisió. Quan anàvem guanyant per 0-1 i faltaven uns vint-i-cinc minuts per acabar el partit se'ns va lesionar considerablement el nostre porter Anton; per reemplaçar-lo s'hi va

posar en Diego, home senzill que semblava que no cobriria la porta; així el nostre equip va quedar amb deu homes; els contraris tiraven a gol com lleons i en Diego ho parava tot. Es va acabar el partit amb el 0-1 al nostre favor. Una vegada més va tenir més poder el cor de l'escalenc que la classe, encara que val a dir que l'equip que aliniava l'Escala també en tenia molta de classe. Avui, aquell equip podria jugar com a mínim a Tercera Divisió.

L'equip estava format per l'Anton Brugués; Sureda (Galan), Ros; Payet, Soler, Quintana; Martí Pascual (Segàs Gran), Simon, Diego, Josep Pascual (en Segàs) i en Martí Callol, amb el Josep Torrent de suplent i en Fèlix Ballesta i en Carles Sureda.

El que ara es diu del Real Madrid "la quinta del Buitre", al nostre equip se'n podia haver dit "la quinta d'en Diego", doncs als setze anys, jo encara no els havia complert, etavem tots quatre junts (els de la 1.ª fila de l'equip a la fotografia), jugant en el primer equip de la nostra vila. Dic la "quinta de'n Diego" perquè sens dubte ell va ésser el de més classe i el que més alt va arribar. Va jugar varies temporades a Primera Divisió amb el R.C.D. Espanyol. Haig de manifestar que un veritable fenomen del futbol del nostre poble fou en Josep Pascual (en Segàs), però potser li va faltar sort, encara que també va jugar a la Primera Divisió amb el R.C.D. Espanyol, essent seleccionat per representar Catalunya per a jugar contra la selecció valenciana.

No es pot oblidar, encara que no fos nascut a l'Escala, però sí se sentia escalenc, en Pere Solé. Veritable puntal del R.C.D. Espanyol, jugava de mig-centre i fou internacional en varies ocasions.

Jo vaig jugar molt poc amb l'Escala, perquè als 17 anys van cedir-me al Barcelona. Vaig estar-hi dos anys. No en sabia gaire de jugar a futbol però tenia una força terrible, era un atleta. Vaig fer algun partit no oficial amb el primer equip, després em vaig lesionar el genoll, i com que no es coneixia el menisc, van cedir-me al Figueres, però

aquest equip era semi-professional i jo no ho volia ser. A Figueres vaig treballar de flequer i pastisser a can Martí Ferrer de la Plaça Triangular, fins que em van cridar al servei, l'any 1944.

L'Esc.— On vas fer el servei?

P.R.— Com ja he dit soc de la quinta del 44; vaig anar a Cadis tres mesos i vaig tenir molta sort; després vaig anar a un paradís, Mallorca. Allí vaig trobar un comandant a qui li agradava molt el futbol i va voler que fixés per l'Espanya de Lluçmajor, un equip de Tercera Divisió que venia a la península. Vam quedar campions de Mallorca, eliminant el Constança d'Inca i el Mallorca, que era de Segona divisió.

D'allà vaig passar al Mataró durant un any. Després, tres anys amb el Palafrugell i quatre anys amb el Palamós. De fet com a jugador de futbol aquí se'm coneixia poc. Al plegar i quan ja em dedicava a la feina de casa, devia tenir 29 ó 30 anys, vaig jugar amb l'Escala durant quatre o cinc temporades. Era molt gran i ho feia en plan de sortir els diumenges, però sense entrenar.

L'Esc.— Quins jugadors heu conegut?

P.R.— Sóc molt bon amic de Kubala, Sivor, Ramallets (amb ell vaig fer el servei i vam jugar junts al Barcelona), l'Olivella, bé tots els del Barça d'aquell temps. De vegades, quan l'Escala era a Primera regional, ens trobàvem que anàvem a Barcelona i si hi havia un partit important al Camp del Barça nosaltres entràvem en cùrrua tots els de l'autocar, sense pagar ni cinc. Entre les felicitacions de Nadal que he rebut hi ha la del president del Barça, en Nuñez, amb qui he tingut sempre molta amistat i també amb en Casaus i d'altres de la directiva.

L'Esc.— Quan va ser que vas començar a treballar en turisme?

P.R.— La pesca havia anat molt malament, la gent emigrava. I a mi se'm va ocòrrer de comprar una barca molt vella que em va costar tres mil pessetes. La vam anar a buscar a Llançà i la vam fer arranjar. Amb aquesta barca anàvem a la teranyina i

L'Ajuntament de l'Escala, a través de L'ESCALENC i amb la participació del Museu Monogràfic de les Ruïnes d'Empúries, vol col.laborar en la difusió de la troballa dels «ploms d'Empúries» amb la publicació d'aquest article aparegut a la REVISTA DE CATALUNYA, núm. II de la nova etapa, corresponent al mes de novembre de 1987; amb l'autorització de la FUNDACIÓ DE LA REVISTA DE CATALUNYA.

ROSA-ARACELI SANTIAGO
ENRIC SANMARTÍ

EMPÚRIES, PASSAT I FUTUR: QUAN EL PLOM PARLA

Breu història de les excavacions

Amb l'arribada d'Emili Gandia a Empúries el dia 19 de març de 1908 i l'inici material dels treballs, per part d'aquest interessant personatge, quatre dies més tard s'obria una pàgina molt important en la història de la nostra cultura recent. Efectivament, amb l'inici de les excavacions arqueològiques en aquest jaciment arqueològic greco-romà, Catalunya entrava, per bé que d'una manera modesta, dins dels corrents intel·lectuals de l'alta cultura europea que, des de mitjan segle XIX, s'esforçaven a redescobrir els fonaments clàssics de la cultura continental. Pel que a nosaltres fa referència, el cas d'Empúries havia de marcar també amb molta força el corrent intel·lectual del noucentisme, llavors en període de formació. Després, un cop esgotada la deu que vivificava aquest moviment, el concepte d'Empúries també va continuar aportant saba amb què nodrir les tendències culturals posteriors, en les quals el noucentisme ja només actuava en qualitat de substrat.

L'ànima del projecte d'excavar a Empúries fou l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch, el qual va aconseguir del president de la Diputació de Barcelona, Enric Prat de la Riba, que la consignació que l'ens provincial tenia per a adquirir obres d'art destinades a nodrir les col·leccions dels Museus de Barcelona fos destinada a finançar les excavacions d'Empúries.

Posteriorment, fou creada una comissió, integrada pel president Prat de la Riba, per Puig i Cadafalch i per Pinilla, la comesa de la qual era d'estudiar la conveniència o no de procedir a l'adquisició dels terrenys arqueològics on s'havien de realitzar les excavacions. D'aquesta manera el projecte començà a prendre forma.

Després d'uns primers contactes de tempteig amb els propietaris de les terres i la creació, a l'Escala, d'una Junta Delegada dotada de plens poders per a dur les negociacions, s'iniciaren tot seguit els treballs topogràfics destinats a aixecar els plans de les heretats afectades amb la finalitat de saber el que realment s'adquiria. Tot això fou dut a terme durant els primers mesos de 1908 sota l'eficaç direcció de Rossend Pi, de l'Escala, el qui, en nom de la Junta de Museus de Barcelona,

adquirí, el dia 20 de març, les dues primeres heretats. Aquestes es trobaven situades als sectors meridionals de les ciutats grega i romana, respectivament, i consistien en vinyes d'escàs rendiment donada la pobresa dels sòls on es trobaven ubicades.

Tot seguit es posà fil a l'agulla, i, com ja ha estat dit, el dia 23 de març s'iniciaren unes excavacions que, sense interrupció, havien de durar fins al desfermament de la Guerra Civil. Cal dir que els primers resultats assolits no pògueren ser més falaguers, car, en un terme de dos anys, Emili Gandia no solament posà al descobert la porta meridional de la ciutat romana i l'inici del *cardo maximus*, sinó que destapà tot el llenç meridional de la ciutat grega, tota la zona dels temples situada al nord de la dita muralla, i, cosa més important, de cara a la popularització dels treballs arqueològics, efectuà el descobriment de l'estàtua del déu Asklepiós, l'Esculapi dels romans, i del cap femení atribuït a la deessa Afrodita.

El descobriment de les dues escultures fou un esdeveniment popular, rebut amb un esperançat entusiasme de la part del món cultural català, que reivindicava amb força el llegat clàssic per a la cultura autòctona. Ho demostra, per exemple, el fet que Eugeni d'Ors, pontífex màxim, llavors, de la *intelligència* catalana, denominés Asclepi «numen tutelar de la nostra restauració clàssica». Per a ell, l'Asclepi i l'Afrodita d'Empúries havien de servir per a incorporar de nou els catalans al classicisme i per a enfortir el seu amor a la ciutat, el qual havien de professar tal com si d'una religió es tractés, portada, si fos necessari, fins al fanatisme. Així, doncs, veiem de quina manera els migrats testimonis del nostre esquifit passat hel·lènic abandonaven, en boça de Xènius, l'estadi de l'anècdota per a passar a ser elevats al de la *categoria* de símbols quasi religiosos, de vertaders àngels benèfics. La ràpida popularització d'aquests nous símbols no es féu esperar, sobretot pel que fa referència als cercles de la intel·lectualitat. Així, dos anys després del seu descobriment, la testa d'Afrodita fou utilitzada per Ors per a il·lustrar emblemàticament, la coberta de l'«Almanac dels Noucentis-

tes», publicació de la qual ell tingué cura directa i en la qual posà especial atenció amb la finalitat d'oferir un producte que fos un vertader manifest estètic del moviment que ell capitanejava.

La figura d'Asclepi, per la seva banda, fou també utilitzada amb les finalitats més diverses i, així, per exemple, esdevingué el símbol de l'Acadèmia de Medicina de Barcelona, o bé, l'any 1923, el seu noble cap serví per a dissenyar el logotip de la Fundació Bernat Metge d'autors clàssics. A tal grau de popularitat arribà aquesta figura que, fins i tot, una seva rèplica fou emprada per decorar la façana de l'immoble núm. 221 del carrer de Balmes, a Barcelona, des d'on encara avui observa, impassible, el febril traç de vehicles i vianants.

La defenestració de Xènius, vertader inici de la decadència noucentista, i l'arribada de la Dictadura l'any 1923, foren dues fites que marcaren la continuació dels treballs d'excavació a Empúries; sobretot, la supressió de la Mancomunitat per part del govern de Madrid, si bé no acabà amb els treballs, sí que els alentí en disminuir els fons destinats a finançar-los. D'altra banda, Puig i Cadafalch, director dels treballs, en suprimir-se la Mancomunitat i deixar d'ésser-ne president, perdé també el control sobre Empúries, amb la qual cosa la direcció quedà en mans d'Emili Gandia, bon tècnic per a excavacions de camp, però desproveït de la cultura enciclopèdica del qui havia estat fins llavors l'ànima dels treballs.

Després, però, l'arribada de la República, l'any 1931, marcà una nova orientació, molt més positiva, de la política científica en fer-se càrrec de la direcció de les excavacions el gran arqueòleg Pere Bosch Gimpera. Amb tot, el Bienni Negre, primer, i el desfermament de la Guerra Civil l'any 1936, avortaren l'inici del que podia haver estat una etapa esplendorosa per al jaciment, que en mans de Bosch hauria pogut esdevenir una fita molt important per a la nostra arqueologia.

Acabada la contesa, es va fer càrrec de la direcció de les excavacions l'arqueòleg aragonès Martín Almagro, que excavà un xic la ciutat grega, però aviat, abans d'acabar la dècada dels quaranta, concentrà tots els esforços en l'exploració de les necròpolis de la ciutat romana, que gairebé no havia estat tocada per Emili Gandia.

Després del seu trasllat a Madrid, Almagro fou succeït pel seu alumne Eduard Ripoll, el qual continuà la tasca iniciada pel primer, no abandonant l'àrea de la ciutat romana on —singularment al fòrum— tingueren lloc tots els treballs d'excavació realitzats entre els inicis dels anys seixanta i l'any 1982.

Des de l'any 1985, després de més de quaranta anys d'inactivitat arqueològica al nucli grec del conjunt monumental d'Empúries, un equip d'arqueòlegs de la Diputació de Barcelona, desenvolupa dins l'àmbit de la ciutat grega un programa de recerques que té per objecte de determinar la seva seqüència històrico-topogràfica i documentar el mode de vida dels grecs emporitans durant els cinc-cents anys que durà la seva vida autònoma.

A partir d'aquestes premisses es va portant a terme l'excavació dels dos extrems —septentrional i meridional— de la ciutat, amb la finalitat, d'una banda, d'investigar el seu moment inicial, i, de l'altra, d'esbrinar en quina època foren bastits els darrers monuments visibles, la qual cosa ha de permetre de veure si la fundació fou general dins de tot l'àmbit de la Neàpolis, o bé si hi hagué un progrés diacrònic de nord a sud amb progressius avanços de l'àrea habitada i de les seves construccions defensives.

Pel que fa referència a l'extrem septentrional de la ciutat, s'inicià, l'estiu de l'any 1985, l'excavació de quatre unitats d'habitació situades al costat de l'únic gran carrer que segueix la direcció nord-sud i que delimita el sector nord-oriental de la ciutat. Les raons que van aconsellar que fos precisament aquest punt l'escollit per a realitzar-hi una excavació foren les següents: En primer lloc cal dir que les habitacions es trobaren pràcticament intactes, ja que Emili Gandia, el primer excavador d'Empúries, solament havia excavat els primers nivells romans imperials, sense haver progressat en els d'època grega. D'altra banda, la situació topogràfica d'aquest indret, situat davant per davant de Sant Martí d'Empúries, és a dir enfront de l'antic illot on els grecs van fundar el seu primer

establiment comercial —la Paleàpolis—, previ a la creació de l'autèntica ciutat on ara excavem, féu pensar que precisament en aquest punt podríem trobar els testimonis arqueològics més antics del transferiment dels focs des de l'illot a terra ferma, amb la qual cosa podríem saber la data segura d'aquest fet històric.

L'excavació fins ara ha permès documentar l'evolució del sector des de finals del segle VI fins a l'època romana republicana, i esperem enguany excavar els estrats fundacionals.

Però el més important de cara al treball que avui portem a aquestes pàgines ha estat el descobriment, a l'interior d'una habitació, el moment final de la qual ha de ser datat al darrer terç del segle V a.C., d'una carta escrita en grec sobre una planxa de plom.

El marc històric

L'arribada dels grecs de Focea al nord de Catalunya ha de ser situada a prop de la data de la fundació de Marsella, vers el 600 a.C. Segons Estrabó, fou des d'aquesta ciutat d'on vingueren els fundadors d'Empúries, els quals se suposa que crearen el primer nucli de la nostra, segurament en els anys que comprèn el primer quart del segle VI. Segons aquest mateix autor, que citem textualment, la primera fundació fou realitzada «en una petita illa que avui porta el nom de *Ciutat Vella (Palaiàpolis)*» i acte seguit assenyalà que els emporitans, després de deixar-la, visqueren en el continent.

Amb tot, és possible afirmar que al segle V Empúries va passar de ser un *emporion* d'estabilitat probablement molt precària, la presència del qual era tolerada pel poder indígena local, que respectava els forasters mitjançant un pacte sacralitzat per l'existència d'un culte forans, en aquest cas el d'Àrtemis Efèsia, a esdevenir una autèntica *pólis*. Aquesta nova ciutat mantenia importants relacions comercials, no solament amb el món grec, sinó molt principalment amb les societats semítiques d'Eivissa i del sud de la Península Ibèrica, així com també amb les poblacions indígenes de cultura ibèrica de la resta del litoral peninsular. La prova del que acabem de dir la tenim en el fet que durant la cinquena i la quarta centúries anteriors a la nostra era gairebé no hi ha a Empúries restes d'àmfores comercials d'origen marsellès, les quals són substituïdes per una ingent presència d'àmfores eivissenques i també d'altres zones semítiques de la Península. Després, aquest fet canviarà substancialment, i al segle III haurem de veure com, amb la recuperació econòmica de Marsella, els seus contenidors comercials es faran molt més presents a la nostra ciutat.

La base del comerç emporità del segle V es fonamentà en un nou paper econòmic de la ciutat, que havia de durar fins a l'arribada dels romans a la fi del segle III. Aquesta nova manera de concebre el negoci, radicalment diferent de la del segle VI, basada llavors molt probablement en l'*emporía* o comerç de productes de luxe i d'alta qualitat, es fonamentà en l'establiment d'un comerç basat en l'intercanvi a gran escala del *biotos*. Amb aquest terme es volen designar, principalment, els béns alimentaris de primera necessitat, amb els quals les *pólis*, l'ideal econòmic de les quals —i això és quelcom que mai no hem d'oblidar— era el de l'autarquia, supleïxen les mancances d'aquells aliments, o també matèries primeres, que la natura no estava en condicions d'oferir al si del seu àmbit territorial. El saber d'on Empúries obtenia els productes agrícoles amb què comerciava és una cosa que encara està per establir d'una manera clara i contundent, encara que, a tall d'hipòtesi, és possible pensar que el seu esclat econòmic tingué molt a veure amb l'explotació agrícola del territori circumdant —l'actual Empordà—, per bé que no sabem pràcticament res ni del paisatge agrari de l'època ni dels modes de propietat i explotació de la terra, els quals, donada la migradesa demogràfica que es desprèn de la reduïda extensió del nucli grec emporità, devien romandre en gran part en mans de l'element indígena més o menys hel·lenitzat. L'existència de grans camps de sitges per a cereals descobertes al Mas Castellar de Pontós, o al mateix Ullastret,

indica que aquesta darrera hipòtesi és certament versemblant.

Tota aquesta activitat que ens parla d'una autèntica era de prosperitat i d'independència per a *Empóron*, troba també una prova esclatant en el camp de la numismàtica. Efectivament, a partir de la segona meitat del segle V la ciutat encunya la seva moneda fraccionària d'argent anterior a les emissions de la dracma, inspirada en part en models atenesos. En aquest fenomen no cal veure, però, una finalitat estrictament econòmica, sinó el fet que la ciutat volgué demostrar simbòlicament la seva independència política, en aquest cas, segurament, en relació amb Marsella. D'altra banda, la migrada circulació d'aquestes monedes indica el seu limitat valor com a eina d'intercanvi comercial.

És dins del marc d'aquesta ciutat grega d'Occident, oberta a totes les influències mediterrànies, que se situa el descobriment de la inscripció de plom en llengua grega que avui portem a aquestes pàgines.

Circumstàncies del descobriment

El plom fou trobat durant el mes de juliol de 1985 a l'interior de la cambra D, a l'angle nord-oriental, i a 1,30 m de profunditat en relació amb el punt zero de l'excavació, que se situa a 9,82 m sobre el nivell de la mar. El plom aparegué sobre un sòl d'habitació al damunt del qual hi havia un estrat

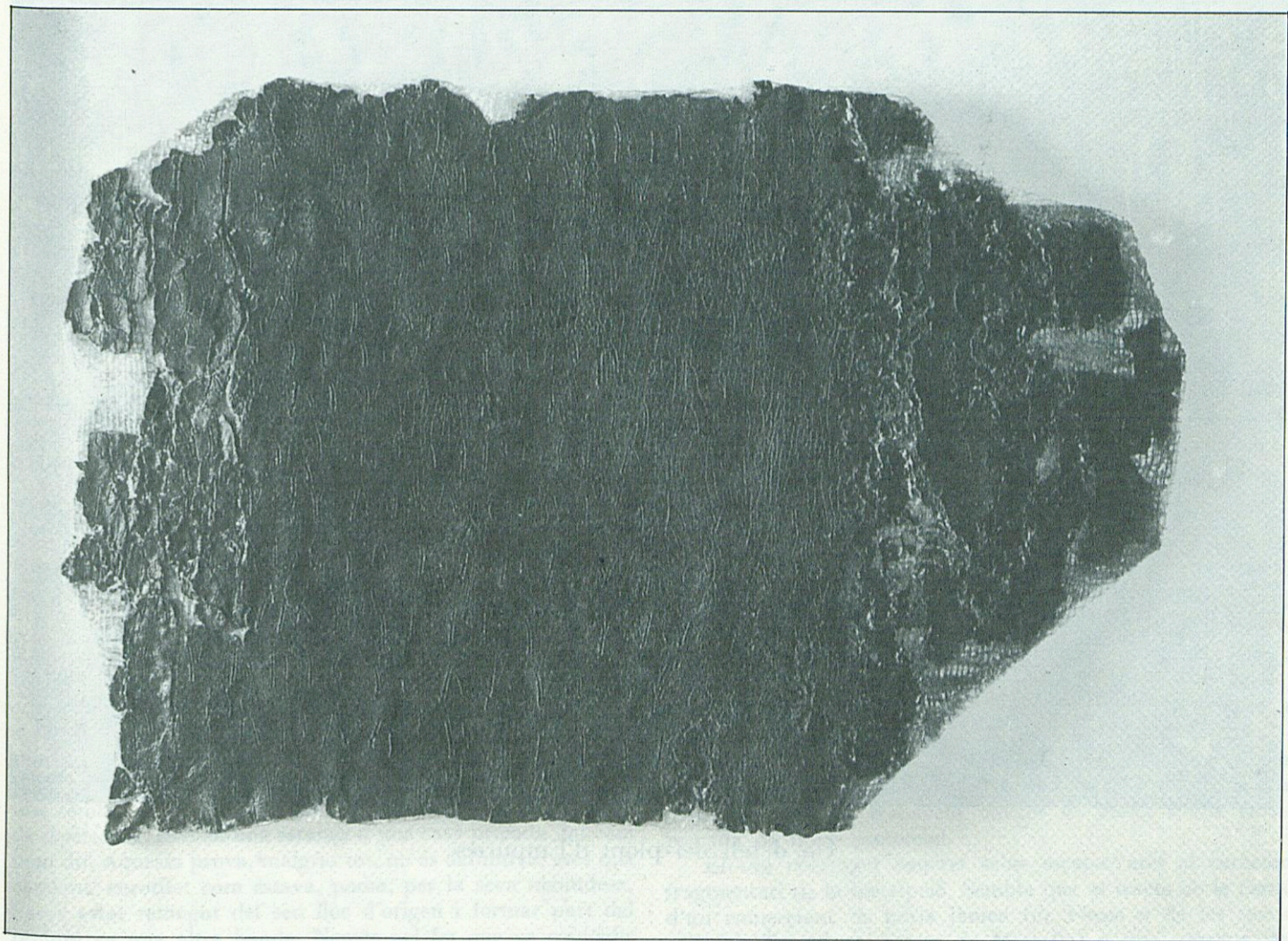
constituït per les toves que ocuparen la part superior dels sòcols de pedra que delimitaven la cambra. Al centre hi havia una espècie de sòcol fet de toves; per al qual encara no hem trobat una explicació lògica, car no sembla que es tracti ni d'una llar, ni de la base d'un pilar que sostingués la teulada.

Cal assenyalar que la quantitat de material arqueològic recuperat fou bastant minsa, i que la majoria dels objectes consistiren en vasos ceràmics fragmentats i incomplets. D'altra banda, l'absència quasi total d'objectes metàl·lics fa pensar que els habitants de la casa, quan fou desafectada, van recuperar tots els objectes valuosos, però, cosa extraordinària, oblidaren el plom de què tractem, la qual cosa fa més excepcional la seva recuperació.

El ventall cronològic on situar la ceràmica trobada és ampli, car s'estén des de la segona meitat del segle VI fins a la segona meitat avançada del segle V a.C. Cal que assenyalem que la data *ante quem* relativa al conjunt ha de ser situada, sense dubte, dins el darrer quart del segle V, data que ens és donada per un fragment de *kántharos* de l'estil de Saint-Valentin, pertanyent al Grup VI de Howard i Johnson.

Característiques del plom

El plom té una forma quasi rectangular i les seves

El plom d'Empúries, un cop desenrotllat.

dimensions són les següents: 9,5 cm d'alçada màxima i 14,2 cm d'amplada màxima. El seu gruix és d'1 mm i el seu pes és de 90,2 g. El color de la part ben conservada és marró fosc, mentre que les zones danyades tenen una tonalitat gris verdosa.

El plom fou desenrotllat i tractat al laboratori del Museu Arqueològic de Barcelona per part dels restauradors, senyors Jaume Mayas, cap del citat laboratori; i Josep Pedro.

Pel que fa referència a la conservació del text, cal dir que a la part central, les paraules es troben en perfecte estat, mentre que als extrems, sobretot al dret, el text es troba en un estat lamentable, de manera que es fa impossible determinar la longitud de les línies.

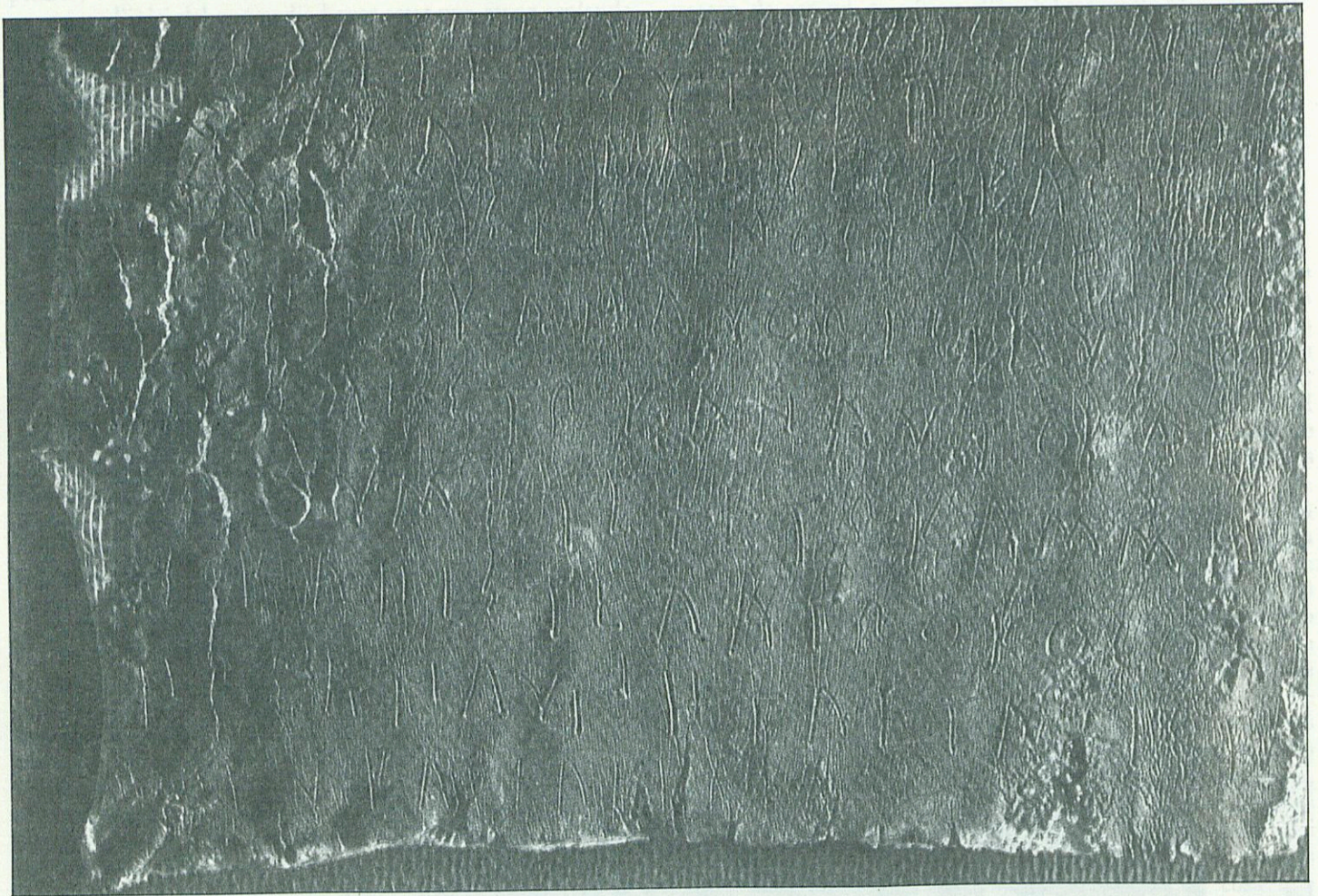
Quant a l'alçada, el text és complet a la part inferior, de manera que la darrera línia és efectivament la terminal. Per la part superior, en canvi, no hi ha seguretat absoluta que el primer rengle sigui el primer del text, car sembla com si al seu damunt hi hagués els trets inferiors de possibles lletres corresponents a un altre rengle superior.

El text es compon de catorze línies —o potser quinze, d'acord amb el que acabem de dir— escrites de l'esquerra a la

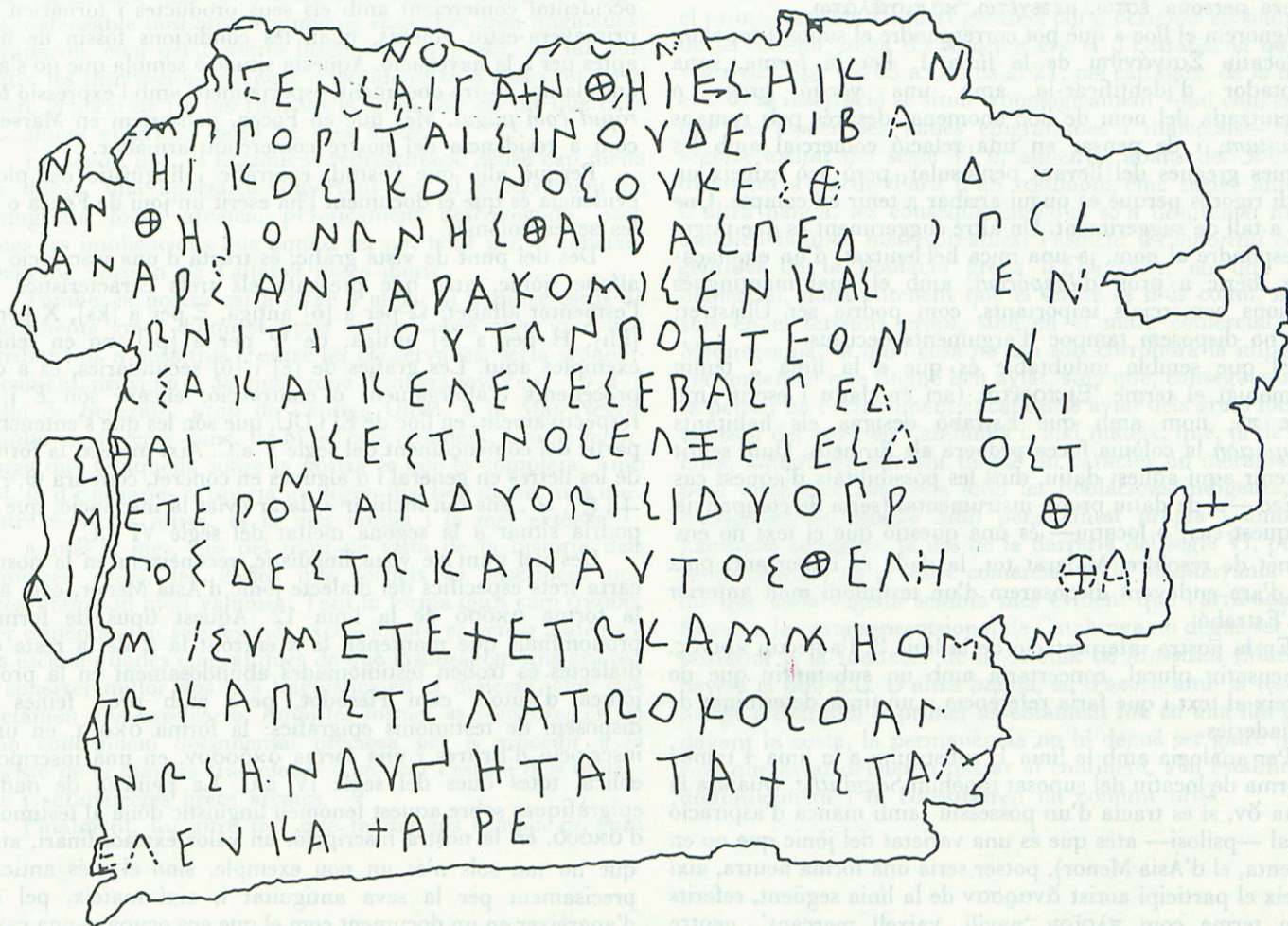
dreta i les lletres van ser realitzades amb un instrument de punta molt fina, sense que sigui possible dir que la incisió és molt marcada. Totes les lletres són capitals i es van fent més grosses a mesura que el text avança de dalt a baix. És també evident que entre els mots no hi ha cap mena de signe de separació, la qual cosa vol dir que fou escrit sense solució de continuïtat.

Donem tot seguit la nostra lectura i interpretació:

(.....]γο[ς].....[χα(ρῆ)ν[.....)
 .....]ὁ(κ)ως ἐν Σαιγάνθηι ἔσθι κἄν[.....
 .....]Ἐμποροῖταισιν ο ὑδ'ἐπιβα(ῖ)νεν.....
 .....]γνώσθη[ἔ]κοσι κοινός οὐκ ἔσθ[αι]... ε δ[.....
 .....]άνθηι ὄν ὠνήσθαι Βασπεδ[ ]οροδ[.....
 .....]ἄναρσαν παρακομίσεν κἄς[ ]εν[.....
 .....]Δ[ ]ωνι τί τούτων ποητέον[ημι]ν[.....
 .....]ῶσα καὶ κελεῦε σε Βασπεδ[ ]ελι[.....
 .....]σθαι [εἰ] τις ἔστιν ὃς ἔλξει ἐς Δ[ ]οστ[.....
 .....]ῆ]μέτερον κἄν δύο ὠσι, δύο προτι[θ]έτω .....
 .....]δ[ ]οπος δ'ἔστω κἄν αὐτὸς θέλη[ι]θαί .....
 .....]τῶ]μισυ μετεχέτω κἄμ μὴ ὀμ[ο] γ[ο]ρη .....
 .....]μεν]άτω κάπιστέλατω σκόσο ἄν [.....
 .....]ν ὡς ἂν δύνηται τάχιστα μοι.....
 .....]ἔλευκα χαίρε.

Un detall del plom d'Empúries.

- (En tal a tal altre salut) .....
- ...que procuris ser a Saiganthe, i si (vols quedar-te).....
- ...amb els emporitans i no embarcar-te .....
- ...comprovaràs que vint comuns no han estat enviats .....
- ...(i que) a Saiganthe ha comprat Basped[el seu .....
- ...readaptat per a transportar mercaderies fins a .....
- ...(a) D...on, què ens cal fer a nosaltres.....
- ...i encarrega tu a Basped[que et .....
- ...(mir)ar si hi ha algú que faci el transport fins a D...ost .....
- ...del nostre carregament; i si n'hi havia dos, que en proposi dos .....
- ...però que en sigui el responsable; i si estava disposat a (comercialitzar-ho) ...
- ...que vagi a mitges; però, si no hi està d'acord, ...
- ...que s'hi quedi i que m'escrigui dient per quant (ho faria) .....
- ...tan ràpid com pugui.....
- ...Aquests són els meus encàrrecs. Adéu.

Les raons que ens van induir a pensar que es tractava d'una carta, tot i el nombre escàs de cartes escrites en grec sobre làmines de plom que ens han pervingut, i no d'una *defixio* (imprecació), molt més freqüents en làmines d'aquest material, foren les següents:

En primer lloc, el plom no es trobà en un temple, ni en una tomba, ni en cap altre dels indrets habituals de troballes de *defixiones*, sinó en una estança d'una casa privada, tal com hem dit. Aquesta prova, malgrat tot, no és definitiva, atès que el plom, enrotllat com estava, podia, per la seva menudesa, haver estat remogut del seu lloc d'origen i formar part del reblum en una altra banda. Només pel fet que va coincidir amb les derivades de l'anàlisi del contingut, considerem que aquesta prova adquireix tot el seu valor.

En segon lloc, la fixació del text ha estat un problema ardu, ja que, com es pot apreciar a la fotografia i al facsímil, ens enfrontem amb un text incomplet, tant per la dreta com per l'esquerra, com, probablement, per dalt, escrit, a més,

sense separació de mots ni cap signe de puntuació. Es a dir es tractava d'anar provant totes les combinacions possibles. Hi ha paraules, i alguna frase, que es poden reconèixer en grec gairebé immediatament; però, en la majoria dels casos, les lectures que proposem són el resultat d'innombrables tempteigs i deixen les portes obertes a possibles propostes alternatives. Amb tot, el darrer mot del text, que amb tota versemblança és el darrer del document, atès que rere seu queda un gran espai buit a l'última línia, es pot interpretar perfectament com a fórmula de comiat epistolar, ja que es tracta de la forma *χαίρει*, imperatiu en segona persona del verb *χαίρω*, que habitualment s'utilitza amb un valor gairebé interjeccional, com a fórmula de salutació o comiat. Igualment en la forma *κάπιστέλάτω* (*καί έπιστελάτω*) tenim, així mateix, un imperatiu del verb *έπιστέλλω* 'notificar, comunicar per carta'; compareu-ho amb *έπιστολή*.

En tercer lloc, els mots que, d'altra banda, anàvem identificant, com *ώνησθαι* 'comprar', *παρακομίσεν* 'transportar per mar', *δ[ί]ος* 'responsable de la càrrega d'un vaixell mercant' etc. ens portaven cada vegada més cap a la conclusió que ens trobàvem davant les restes d'una carta privada de tipus comercial.

El seu contingut concret se'ns escapa, atès el caràcter fragmentari de la inscripció. Sembla que es tracta de la carta d'un comerciant de parla jònica (de Focea o de les seves colònies d'occident, potser de Marsella) a una persona de confiança, probablement el seu consignatari marítim, a Empúries. Els noms de tots dos devien aparèixer, com és habitual en l'encapçalament de les cartes gregues, en una primera línia perduda, la qual es pot endevinar per les restes dels traços inferiors d'algunes de les lletres. A continuació el remitent passa a transmetre al receptor una sèrie de comissions que cal

que ell mateix realitzi i d'altres que s'ha d'encarregar que una tercera persona dugui a terme, el subjecte dels imperatius en tercera persona ἔστω, μετεχέτω, κάπιστέλατω.

Ignorem el lloc a què pot correspondre el suposat topònim en locatiu Σαϊγάνθη de la línia 1. Per la forma, seria temptador d'identificar-lo amb una versió grega o hel·lenitzada del nom de lloc anomenat després pels romans *Saguntum*; i de pensar en una relació comercial amb les colònies gregues del llevant peninsular, però açò exigeix un estudi rigorós perquè es pugui arribar a tenir en compte. Que resti a tall de suggeriment. Un altre suggeriment és que pugui correspondre al nom, ja una mica hel·lenitzat, d'un emplaçament ibèric a prop d'*Empóron*, amb el qual mantingués relacions comercials importants, com podria ser Ullastret; però no disposem tampoc d'arguments decisius.

El que sembla indubtable és que a la línia 2 tenim testimoni del terme Ἐμπορεύται (ací en datiu i escrit amb doble π), nom amb què Estrabó designa els habitants d'*Empóron* la colònia focea propera als Pirineus. Quin sentit pot tenir aquí aquest datiu, dins les possibilitats d'aquest cas en grec —el de datiu propi, instrumental (seria de companyia en aquest cas) o locatiu— és una qüestió que el text no ens permet de resoldre. Malgrat tot, la dada és important, puix que d'ara endavant disposarem d'un testimoni molt anterior al d'Estrabó.

En la nostra interpretació de la línia 3, l'adjectiu κοινός, en acusatiu plural, concertaria amb un substantiu que no apareix al text i que faria referència a un tipus determinat de mercaderies.

Per analogia amb la línia 1, substituïm a la línia 4 també la forma de locatiu del suposat topònim *Saigánthe*. Quant a la forma ὄν, si es tracta d'un possessiu (amb manca d'aspiració inicial —psilosi— atès que és una varietat del jònic que no en presenta, el d'Àsia Menor), potser seria una forma neutra, així mateix el participi aorist ἀναρῶσαν de la línia següent, referits a un terme com πλοῖον 'navili, vaixell mercant', neutre també. Pel que fa a la forma Βασπεδί, es podria tractar d'un topònim ibèric, com ens ha suggerit J. de Hoz, especialista en llengües ibèriques pre-romanes.

El sentit concret ací del verb ἔλξει, a la línia 8, és difícil de precisar. En grec el verb vol dir 'arrossegar', compareu-ho amb el llatí *surgus* (*sulkus*). Se'ns acut que aquí pot fer referència al fet d'*arrossegar* la mercaderia en barcases més petites, sense quilla, des d'un gran vaixell mercant, el qual restaria atracat en el lloc adequat, fins a la seva destinació comercial.

El terme δίποπος, que té com a significat general 'el qui dirigeix, el qui duu a terme alguna cosa' —compareu-ho amb διέπω—, referit a la navegació comercial designava un personatge de confiança de l'amo del vaixell, el qual, per delegació d'aquest, tenia la responsabilitat del vaixell, no en sentit tècnic, sinó en el de vetllar per la pau i l'ordre a bord, de portar els registres de les mercaderies embarcades pels diferents comerciants que anaven al vaixell, de mirar que cap d'ells no s'apropiés de les d'un altre i, així mateix, que fossin desembarcades al lloc oportú etc. Al nostre document, si és que la lectura és encertada, pot fer referència a un individu (potser l'anomenat *Baspedl*) a qui l'amo del vaixell —que, generalment també era el propietari de la càrrega més important i que completava amb les d'altres petits comerciants— proposa, mitjançant el seu consignatari o home de confiança a *Empóron*, que es faci càrrec de la seva mercaderia i del trasllat fins a la destinació final i de la comercialització. Com a pagament d'aquest servei, el nostre ric armador li proposa o bé anar a mitges en el negoci o bé que li comuniqui per carta, tan ràpid com pugui, per quant estaria disposat a fer-ho, cas que no li interessi anar a mitges.

Aquest final, és a dir la petició que el suposat *dípos* li escrigui per comunicar-li la seva decisió *tan ràpid com pugui*, sembla indicar que el nostre personatge no escriu de gaire lluny, és a dir des de Focea, des d'on el viatge d'anada i tornada costava tres mesos i, o bé donava la possibilitat d'una permanència de tot just quinze dies, sortint el mes de maig, arribant cap a mitjan juliol i tornant a la primeria d'agost per arribar a mitjan setembre, aprofitant l'època apta per a la

navegació, o bé els comerciants foceus farien el viatge a l'estiu, passarien l'hivern en aquesta colònia de l'extrem occidental comerciant amb els seus productes i tornarien en primavera-estiu vinents, quan les condicions fossin de nou aptes per a la navegació. Aquesta situació sembla que no s'avé amb la del nostre document, especialment amb l'expressió *tan ràpid com pugui*. Més que en Focea, pensariem en Marsella com a residència del nostre comerciant-armador.

Perquè allò que l'estudi epigràfic i lingüístic del plom evidència és que el document l'ha escrit un joni de Focea o de les seves colònies.

Des del punt de vista gràfic, es tracta d'una inscripció en alfabet jònic, atès que presenta els trets característics de l'esmentat alfabet: Ω per a [ō] antiga, Ξ per a [ks], Χ per a [kh], Η per a [ē] antiga; de Ψ per a [ps], no en tenim exemples aquí. Les grafies de [ē] i [ō] secundàries, és a dir procedents d'allargament o contracció, encara són *E* i *O* respectivament, en lloc de *Ei* i *Ou*, que són les que s'entenen a partir del començament del segle V a.C. Així mateix, la forma de les lletres en general i d'algunes en concret, com ara Θ, Φ, Ψ, Ξ, Ω, ens fan inclinar a datar aviat la inscripció, que es podria situar a la segona meitat del segle VI a.C.

Des del punt de vista lingüístic, reconeixem en la nostra carta trets específics del dialecte jònic d'Àsia Menor, com ara la forma ὀκόσῳ de la línia 12. Aquest tipus de formes pronominals que mantenen la *k* enfront la *π* de la resta de dialectes es troben testimoniades abundantment en la prosa jònica d'autors com Heròdot, però amb prou feines sí disposem de testimonis epigràfics: la forma ὀκοῖα, en una inscripció d'Èritres i una forma ὀκόσσον, en una inscripció eòlica, totes dues del segle IV a.C. La penúria de dades epigràfiques sobre aquest fenomen lingüístic dóna al testimoni d'ὀκόσῳ, en la nostra inscripció, un valor extraordinari, atès que no tan sols n'és un nou exemple, sinó el més antic. I precisament per la seva antiguitat i, així mateix, pel fet d'aparèixer en un document com el que ens ocupa —una carta comercial escrita tota rasament i planera, amb *faltes d'ortografia* incloses— té totes les garanties de ser un tret propi del jònic parlat des d'una època molt antiga.

Hi ha, a més a més, en el nostre text certes peculiaritats dialectals que només es donen a les zones jòniques frontereres amb Eòlia i explicables o bé com a arcaïsmes d'una etapa prèvia quan la frontera jònica es devia trobar més al sud i més tard hauria anat guanyant terreny a costa de les regions primitivament eòliques, les quals, després de l'annexió jònica, haurien continuat conservant en les seves parles locals un cert colorit eòlic, o bé com a manlleus eòlics més tardans, deguts simplement al veïnatge geogràfic. Sigui com sigui, en el document trobat a Empúries, el *color eòlic* és molt evident: la forma ὠῖσι tercera persona plural del present de subjuntiu del verb εἶμι, amb un tractament fonètic del grup -νσ- secundari exclusiu de l'eòlic d'Àsia; la desinència de datiu plural en -αῖσιν que tenim a Ἐμπορεύταισιν, en lloc d'-ηῖσιν, que fóra la que s'esperaria en jònic. Probablement es pot dir el mateix del numeral δύο, enfront del jònic δῦω, encara que la forma amb -ο apareix també en altres dialectes. Eolismes com el d'ὠῖσι només es troben documentats en les formes πρῆξιουσιν, λάβωουσιν d'una inscripció de Quios del segle V a.C., la qual cosa fa que aquesta nova dada d'Empúries tingui un gran valor.

De tot plegat es dedueix que les peculiaritats dialectals apunten, en el plom trobat a Empúries, clarament al dialecte de la seva metròpoli, Focea, situada precisament en aquesta zona d'encreuament d'influències eòlico-jòniques. Tenint en compte que la població de Focea, després de caure la ciutat en mans dels perses vers el 540 a.C., l'abandonà gairebé en massa i s'establí a Elea d'Itàlia, o una cosa o l'altra: o el nostre document és anterior a aquesta data i prové de la metròpoli mateixa, o, si prové d'alguna de les colònies focees d'Occident, probablement Marsella, fundada, segons Estrabó, cap al 600 a.C., l'ha d'haver redactat algú que encara ha viscut a Focea, si més no de jove, ja que conserva vius localismes propis de la parla arcaica d'aquesta regió fronterera entre Eòlia i Jònia.

Per acabar, resumirem tot seguit els aspectes més destacables de la inscripció que comentem.

En primer lloc, es tracta d'una inscripció que ocuparà un lloc important, tant per l'antiguitat (segona meitat del segle VI, defensable tant amb arguments epigràfics com lingüístics) i extensió, com per l'interès lingüístic i epigràfic, no tan sols entre les inscripcions gregues d'Occident, sinó fins i tot en el marc general de les inscripcions gregues. No cal dir que és el document epigràfic foveu de més interès.

En segon lloc, el document representarà, sense cap mena de dubte, una aportació important per al coneixement de l'epigrafia fovea arcaica, pràcticament desconeguda, amb totes les implicacions que aquest fet pot tenir per al coneixement de l'origen de l'alfabet greco-ibèric.

També, la nostra carta es ve a afegir al nombre escàs de documents grecs d'aquest tipus escrits sobre plom que han arribat fins a nosaltres i, entre les conservades, seria cronològicament pròxima a la que trobà Vinogradov l'any 1971 a l'illa de Berezan', prop de l'antiga Òlbia, a la Mar Negra, també en dialecte jònic, de Milet concretament. L'única *avantatge* que té aquella sobre la nostra és que és completa. Amb tot, la d'Empúries ocuparia un segon lloc ben digne, atès que, entre totes les altres, és la més antiga i la més extensa.

A més a més, des del punt de vista de la història dels dialectes grecs, les dades que forneix la inscripció que presentem són molt valuoses. Tant la forma $\omega\iota\sigma\iota$ com $\delta\kappa\acute{o}\sigma\delta$, per esmentar tan sols les més excepcionals, es vénen a afegir a les escasses dades epigràfiques de què disposàvem fins ara per a conèixer millor dos fets lingüístics en el dialecte jònic que reclamen una explicació. Aquestes formes es converteixen en una contribució documental preciosa per a procedir a la revisió de la manera tradicional d'enfocar l'estudi dels dialectes i subdialectes grecs arcaics.

Finalment, un altre tret que també ens sembla de gran

transcendència és l'esment del gentilici $\epsilon\mu\pi\omicron\rho\iota\tau\alpha\iota$ en datiu, tal com ja hem dit, a la segona línia del nostre plom. Fins ara, el primer esment d'aquest gentilici per a designar els habitants de la colònia grega d'*Empóron* era el d'Estrabó, el qual va viure de l'any 64/63 a.C. fins al 21, pel cap baix, de la nostra era. Si la inscripció se situa cronològicament —tal com creiem que ho avalen les dades epigràfiques i dialectals— en la segona meitat del segle VI o, almenys, abans del 500 a.C., disposem a partir d'ara d'un testimoni cinc segles anterior. D'altra banda, les conseqüències que se'n desprenen no ens semblen tampoc menyspreables: l'esment d'*Emporítai* com a gentilici de la població grega d'*Empóron*, en una carta comercial, dona entenent que el terme és d'ús comú, no tan sols en el territori propi, sinó en el marc comercial de la Mediterrània; la qual cosa no tan sols corrobora la importància comercial que tingué ben aviat, sinó que, consegüentment, fa pensar en l'establiment encara més aviat dels grecs foveus a la costa del nord de Catalunya i, així mateix, que, ja de bona hora, aquest establiment tingué un caràcter no merament de petit nucli que comercia amb les poblacions indígenes, sinó d'assentament estable amb personalitat pròpia i amb uns habitants coneguts, ja des de la darrerria del segle VI, pel seu propi gentilici en el marc comercial de la Mediterrània. És a dir que cada vegada sembla més evident que l'arribada dels foveus a la costa septentrional de Catalunya no degué ser gaire posterior a la fundació de la colònia de *Massàlia* (Marsella) devers el 600 a.C. D'altra banda, si, d'acord amb el testimoni d'Estrabó, el primer assentament fou en una illa petita davant la costa, la permanència no hi degué ser gaire llarga, sinó que aviat degueren passar al continent, s'hi establiren ja definitivament i hi constituïren un conjunt urbà.

Nota bibliogràfica

Per al significat del mot *díopos* en el camp del comerç marítim, vegeu B. Bravo, *Remarques sur les assises sociales, les formes d'organisation et la terminologie du commerce maritime grec à l'époque archaïque*, «Dialogues d'Histoire Ancienne», 3 (1977), ps. 1-59, sobretot ps. 31-42.

Respecte a la durada del viatge per mar des de Focèa a Empúries, vegeu J. Alvar, *Los medios de navegación de los colonizadores griegos*, «Archivo Español de Arqueología», 52 (1979), ps. 67-86.

Per a les característiques de l'alfabet jònic i datació per la forma de les lletres, conferiu L.H. Jeffery, *The Local Scripts of Archaic Greece* (Oxf., Cl. Pr., 1961), sobretot ps. 23 i ss. En un recent viatge a Turquia he vist al Museu Arqueològic d'Istanbul una inscripció en dialecte jònic datada al segle VI a.C., amb número de registre 4.934, la qual presenta una analogia sorprenent en la forma de determinades lletres amb el nostre plom d'Empúries.

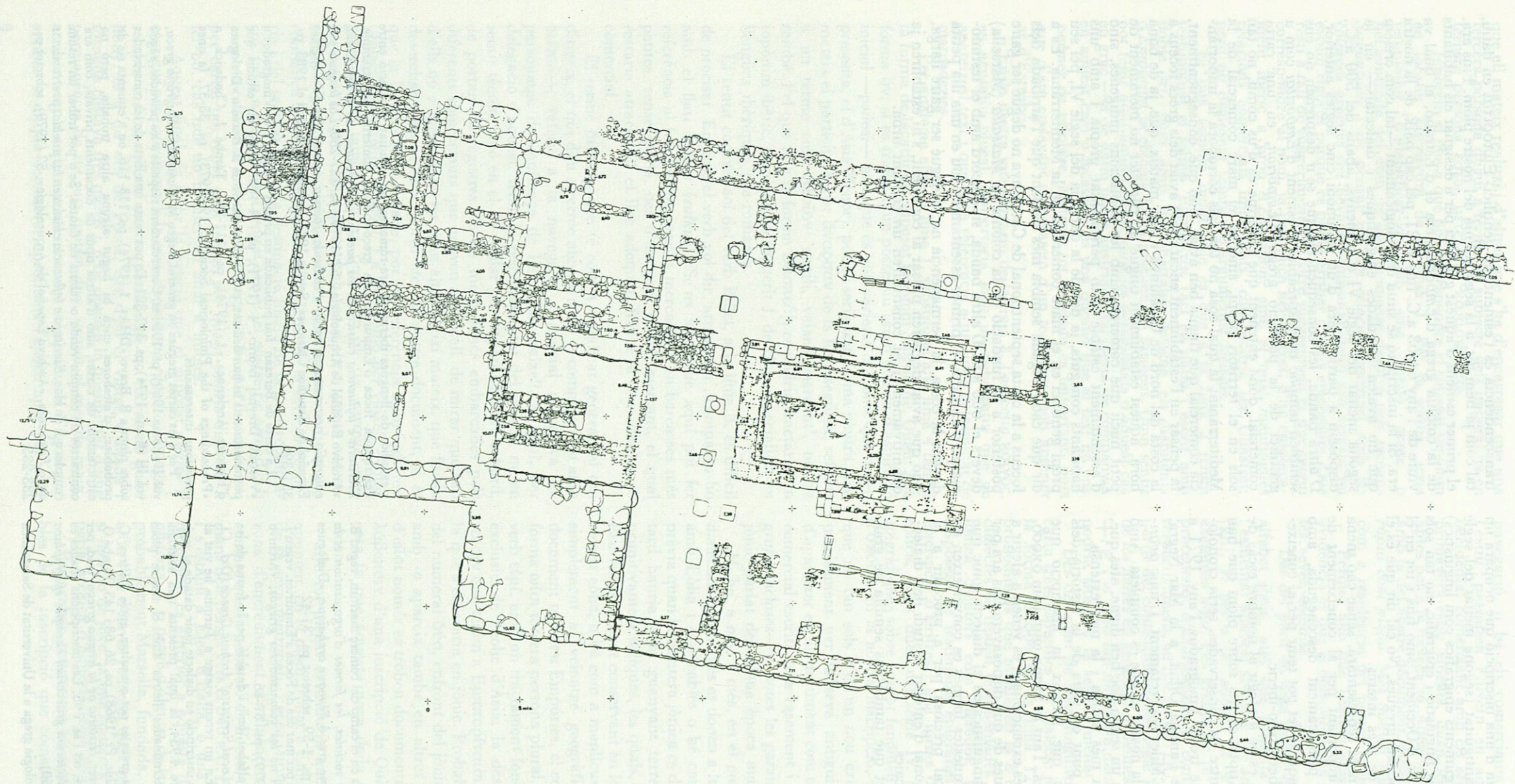
Per als problemes de dialectes grecs es pot consultar, entre d'altres: C. Buck, *The Greek Dialects* (Univ. Chic. Pr. 1968), ps. 26, 68 i 143. També O. Hoffman - A. Debrunner - A. Scherer, *Historia de la lengua griega*, trad. per A. Moralejo (Madrid 1973), ps. 54, 63 i ss. i 95. Les inscripcions citades es poden trobar a E. Schwyzler, *Dialectorum graecorum exempla epigraphica potiora*, reimpr. (Hildesheim 1960).

Javier de Hoz, catedràtic de filologia grega a la Universitat de Salamanca

i estudiós de llengües ibèriques pre-romanes, ha estudiat la relació entre l'escriptura fovea d'Empúries i la greco-ibèrica; conferiu, per exemple, *Escritura e influencia clásica en los pueblos prerromanos de la Península*, «Archivo Español de Arqueología», 52 (1979), ps. 227-250; *Las lenguas y la epigrafía prerromanas en la Península Ibérica* «Actas del IV Congreso Español de Estudios Clásicos», Sevilla 1981, publicat a Madrid el 1983, ps. 351-396.

La carta de Berezan' fou publicada en primer lloc per Y.C. Vinogradov a «Vestnik Drevnej Istorii», 4 (1971), ps. 74-100. Entre els estudis que posteriorment s'hi han dedicat, es pot consultar el de B. Bravo a «Dialogues d'Histoire Ancienne», 1 (1974), ps. 111-187. També J. Chadwick, a «Proceedings of the Philological Society», 19 (1973), ps. 35-37, fa unes precisions interessants.

Per a les cartes gregues en general, vegeu M. Guarducci, *Epigrafia greca*, vol. II (Roma 1969), ps. 105 i ss. Concretament respecte a les privades, vegeu vol. III (Roma 1974), ps. 317-321. Es pot veure una llista de les conservades sobre plom a B. Bravo «DHA», 1 (1974), ps. 113-116, on n'esmenta sis de probables; d'aleshores ençà hi hagut alguna altra troballa, però no estrictament de cartes, sinó d'altres tipus de documents privats, com ara contractes de compra-venda o rebuts de deutes. Se'n pot trobar un resum complet a J. de Hoz, *Escritura e influencia clásica en los pueblos prerromanos de la Península*, «Archivo Español de Arqueología», 52 (1979), sobretot ps. 233-235.

Zona meridional de la ciutat grega on actualment s'estan realitzant les excavacions arqueològiques programades.

A la part baixa del plànol, muralla d'època republicana datada a la primera meitat del segle II a C.; al centre, santuari de Zeus Serapis compost de temple envoltat d'una galeria porticada; a la part superior, muralla grega de la primera meitat del segle IV a. C. la torre trobada l'any 1987. Davant d'aquesta muralla, a la segona meitat del segle III a. C., hom hi edificà un parapet, situat al centre del plànol, per a impedir el pas de les màquines de guerra vers la muralla grega.

vam tenir molta sort perquè vam pescar molt. Cap el 1959, fèiem el que ja aleshores no es podia fer: arribàvem de la teranyina, ho tiràvem tot en terra i aleshores anàvem fins a Aiguablava a fer l'excursió de la paella. De tornada i sense dormir, altre cop carregàvem la barca amb els estris i en mar s'ha dit, cap a pescar! D'aquestes sortides en fèiem dues o tres per temporada.

L'estiu següent anàvem pels càmpings. Els dèiem l'excursió que volíem fer. Alguns picaven i aquests eren els millors propagandistes. El primer i segon any, l'excursió, més una sangria, xampany, vi, amanida, paella i fruita valia 80 pessetes. Tot amenitzat per guitarristes; la barca era petita, portàvem 25 ó 30 persones. El dia que en portàvem 40 ja érem rics.

Cap al 1962, durant la temporada d'estiu, vam plugar d'anar a la teranyina. En un canot que vam fer construir fèiem la xerimola de la paella i amb la barca de pesca, que menaven en Leandro i en Pere Lau, fèiem excursions a les coves al matí, i a la tarda els portàvem a l'Estartit. Més endavant, en començar a treballar pel Club Mediterrannée em vaig trobar que necessitava més barques. Ara en tenim unes 12 ó 13 d'embarcacions. Sis d'elles estan dedicades exclusivament al turisme; quatre les arrendo al Club Mediterrannée i dues les porto jo, aquí a l'Escala.

L'Esc.— Com va ser que comencéssiu a agafar càrrecs relacionats amb la pesca?

P.R.— Un dia, estant jo a la botiga, va venir en Simon. I davant la porta de Can Maranges em va dir: "Vine, que has de ser president de la Confraria". Li vaig dir a la Maria, la meua dona, el que m'havia proposat i ella em va dir aquestes paraules: "Aquí no hi vas a buscar res. Si fas moltes coses i ben fetes és la teva obligació i per això acceptes el càrrec. No has de buscar elogis. Si volent-ne fer moltes t'equivoques d'alguna o en fas poques, et criticaran. Si mires el fons, vas a buscar la crítica i no cap elogi. Però bé, si tothom pensés així ens quedaríem a casa i ningú faria res".

En una obra de teatre que vaig fer als 11 anys ja m'havien ensenyat el camí de la vida per viure tranquil i fer molts diners. Jo tenia el paper d'un vell, molt curt. Quan els altres personatges em preguntaven: "Escolteu avi, què us sembla això?" Sempre contestava: "Voleu que us ho digui, el que no es cou per a mi, que es cremi!!". Si jo hagués seguit aquest camí, no hauria tingut problemes, però crec que s'han fet coses que probablement no s'haurien fet.

L'Esc.— Quan vau ser president del pòsit per primer cop?

P.R.— Tenia aleshores dues teranyines. Vaig començar cap el 1975 ó 1976. Vaig estar-hi uns vuit anys. I vaig plugar perquè semblava que hi havia algun sector del poble que els molestava. I com que ja era president de la Federació Catalana de Pesca, ho vaig deixar.

L'Esc.— Com va ser que us elegissin President de la Federació Catalana de Pesca?

P.R.— Essent jo patró major de l'Escala, es va fundar la Federació Catalana de Pesca (F.C.C.P.). La Generalitat tenia ganes que es poguessin

discutir les coses, no de confraria a confraria, sinó d'una manera global. Els patrons majors de les confraries de Girona es van reunir i em van elegir a mi com a representant d'aquesta província marítima. A Girona hi han onze confraries, i deu i nou a les altres províncies. I en les trobades dels representants de les tres províncies van decidir recolzar-me. El 28 de novembre de 1982 era el dia de l'elecció de president de la F.C.C.P., va coincidir amb la defunció del meu pare. Vaig assistir unes dues hores a la presa de possessió del meu càrrec, però me'n vaig anar de seguida cap a casa.

Totes les confraries tenen un patró major, aquests elegeixen un president provincial.

La missió de la F.C.C.P., és vetllar per tot el litoral. És un càrrec bastant sacrificat. Els plens es fan a Barcelona. Els convoco quan vull: cada dos mesos més o menys, segons les necessitats. Últimament hem tingut problemes amb el peix petit, les malles etc.

L'Esc.— La F.C.C.P. té contactes amb l'exterior?

P.R.— Últimament la F.C.C.P. ha fet una tasca molt positiva, ja que s'han tingut molts contactes amb els representants del Mediterrà francès. En entrar al Mercat Comú s'han hagut de discutir problemes de la Mediterrània. La costa Mediterrània francesa és petita, Itàlia, quant a pesca, no és massa important. Però ara, en ser-hi Grècia i Espanya, nosaltres volem que es parli de la Mediterrània a la Comunitat per a poder obtenir totes les ajudes possibles. Tenim un gran recolzament francès ja que aquests no poden veure els italians i hi ha una molt bona harmonia amb els catalans. Ara farem uns acords. Això pot ser molt útil. El ministre Romero un dia em va dir: "Els francesos no en volien saber res dels problemes de la pesca, però des de fa un mes o dos ens estan raspallant a base de bé. I ara ells volen parlar de la Mediterrània i jo sé que això ho ha fet la Federació Catalana per mediació del sector francès".

L'Esc.— Exactament, com està formada la Federació Catalana de Pesca?

P.R.— La Federació de Confraries de Pescadors de Catalunya està formada per: un president, dos vice-presidents, un advocat com assessor jurídic i el secretari, a més de l'executiu, aquest format pels presidents provincials.

Les persones que formen l'actual Federació són: El qui us parla, com a president; Eusebi Ferrer de Vilanova i la Geltrú com a vice-president primer; Nando Ros, de Blanes, vice-president segon; Gonzalo de la Peña, assessor jurídic; i Ramon París, secretari; aquests dos de Tarragona. L'executiu: Joaquim Fontdecaba, de Roses, president provincial de Girona; Antonio Marzoa, d'Arenys de Mar, president provincial de Barcelona i Josep Molina de l'Ampolla, president provincial de Tarragona.

L'Esc.— Hem sentit a dir que a molts mariners quan van al servei militar a fer el curs a Cartagena els feu venir a Roses o a l'Escala. Són influències del càrrec?

P.R.— Bé, no molts, quasi tots venen si no els fan caporals o especialistes. Me'n ric en sentir parlar d'influències. Aquesta paraula que he sentit amb molta freqüència no està en el meu diccionari; en canvi hi tinc la paraula "amic", i és normal que els amics es facin favors i a més quan aquests favors no són amb finalitats lucratives, tot al contrari, amb finalitats efectives.

L'Esc.— Pel que fa als jubilats, hi ha hagut en algun moment problemes per amarrar al port i sortir a pescar?

P.R.— La "gent gran de la mar", com jo en dic, són per a mi un motiu especial d'atenció i en cap moment els veig com a jubilats, sempre he vetllat i vetllo perquè siguin tractats com a pescadors en actiu, que tinguin les seves amarres en el port, i així ha continuat amb les Juntes que aquí a l'Escala m'han succeït, la qual cosa agraeixo profundament. La "gent gran de la mar" han fet massa per tot el que es refereix a la pesca. Gràcies al seu esforç i dedicació al mar i a la confraria, poden seguir la nostra professió noves generacions.

Rodoma

hissant la ploma

EL FUTUR DEL COMERÇ A L'ESCALA

L'Establiment de noves formes comercials succeeix a tot l'Estat de forma lenta, combinant tres elements fonamentals: l'autoservei, el creixement de la dimensió i el desplaçament del centre (en el cas de les grans superfícies).

El comerç minorista en règim d'autoservei és un fet recent i la seva situació pot considerar-se de retard quan a la penetració de noves formes comercials. L'autoservei permet una varietat nova de capital humà: l'empleat en la organització, gestió i control. I quant al que es refereix a la propensió a integrar-se en organitzacions diverses, l'autoservei també provoca modificacions en aquest sentit, ja que el permet beneficiar-se d'avantatges associades a la major escala de les operacions. Els establiments en règim d'autoservei s'incorporen en major proporció a aquestes avantatges.

(Resumit i traduït de: Economía Española; crecimiento y cambio estructural. Varis Autors. Editorial Blume. 2ª Reimpresió, 1984).

Aquesta introducció ens pot servir per situar-nos i donar-nos un punt de referència sobre la situació actual del comerç minorista en general. Però vegem el que ens interessa, el de l'Escala, des de la perspectiva de la propera instal·lació a Girona d'un hipermercat i dels nous supermercats.

LA COMPETÈNCIA DELS GRANS

La propera instal·lació d'un hipermercat a Girona influirà en els costums de compra de les persones de les comarques gironines i els escalencs no en serem una excepció. La novetat, la oferta variada i extensa i potser els preus, en un principi faran que la gent es desplaci, perquè voldrà saber què és, què s'hi pot comprar i a quin preu. Això, en un principi, pot portar a una davallada sensible en el nivell de vendes dels comerços dels pobles. Sobretot dels que s'hi trobin més a prop. Si aquesta situació es perllongués massa podria portar al tancament dels més petits si entréssin dins l'àrea de competència agressiva de l'hipermercat.

Si parlem dels supermercats, ja podem trobar-los a la nostra vila. A l'Escala s'està donant encara l'aparició de nous establiments de major superfície que els habituals de queviures. No són grans superfícies però a petita escala es podria dir que funcionen de forma semblant, llevat d'alguns detalls, però normalment restringits a l'àmbit de l'alimentació. I aquí les primeres que ho notaran seran les botigues d'ultramarins. La competència a que les sotmeten els supermercats no és assumible, tant per raons estructurals i tècniques com pel seu aïllament. Això és, les petites botigues de l'Escala no han sabut o no han volgut trobar la forma de fer un front comú davant aquests potents competidors.

ES POT NEUTRALITZAR LA COMPETÈNCIA?

Intentar separatament resistir a l'agressivitat dels hiper o dels super és senzillament un suïcidi comercial. Només és qüestió de temps. Es pot durar més o menys, però significa signar la desaparició segura en pocs anys, si hi arriba.

La resposta a l'interrogant plantejat en aquest apartat és "no". Però davant la prepotència d'aquests comerços tan agressius sí que es poden variar les condicions, per obtenir unes alternatives que siguin econòmicament raonables i tinguin una certa viabilitat. Amb aquestes alternatives haurem passat de no poder neutralitzar la competència a una situació d'igualtat, però per motius diferents.

Segurament existeixen vàries alternatives però nosaltres apuntem aquí les que ja s'han donat o seria bo que es donessin.

LES ALTERNATIVES A L'ESCALA

Les dues primeres que citem són opcions que ja s'han dut a terme i pensem que la darrera és de vital importància si es vol enfocar seriosament el comerç escalenc.

En primer lloc, la integració del comerç a una cadena ja existent. Això és possible sobretot en botigues d'alimentació però també s'ha donat en el camp dels electrodomèstics. Aquesta solució suposa un canvi important en la concepció de l'establiment, en l'estructura organitzativa i de gestió. Presenta tots els avantatges abans esmentats i l'únic inconvenient és l'esforç que representa adaptar-se a la nova situació.

En segon lloc, l'especialització en determinats tipus de productes. En aquest cas calen, però, unes circumstàncies especials: que la vila no disposi de suficient capacitat econòmica, com perquè s'instal·li una gran superfície especialitzada, però sí la suficient com per permetre una botiga amb possibilitats. I en alguns camps concrets de la nostra vila això passa, es donen aquestes condicions. Però la decisió d'especialitzar-se és molt valenta ja que suposa gairebé una situació semblant a la del "monocultiu" i per tant aquest tipus de botigues es veuen molt afectades en cas d'oscil·lacions dels preus, que si són a l'alça poden comprometre la seva continuïtat. Per contrarestar aquesta situació, és molt efectiu, per exemple, oferir també els possibles productes substitutius (de menor preu i que cobreixen les mateixes necessitats) per evitar una influència negativa en cas de desplaçament de la demanda.

Finalment, crear una associació de comerciants o de botiguers. Això permetria l'existència d'una organització, suposaria una certa previsió i fomentaria la modernització dels hàbits comercials (força estancats a la nostra vila per cert). Aquests tres aspectes (organització, previsió i modernització) són presents a les grans superfícies, ja que és gràcies a ells que es mantenen en primera línia i tendint a expansionar-se. Tots els petits comerços tenen una mínima quantitat d'aquests tres aspectes. Si avaluéssim les hores de treball que això representa en conjunt, ens adonaríem desseguida que si existís una associació que ho assumís podrien els comerciants dedicar-se a una cosa estranya en aquest poble: innovar, imaginar noves formes comercials, noves formes d'atreure els clients, de captar-ne de nous, finalment d'assegurar un sòlid futur al comerç escalenc per ell mateix.

A QUÈ PODEN ASPIRAR ELS NOSTRES COMERCIANTS

Cal racionalitzar aquestes despeses de gestió i organització que ara, o són inexistents o són disperses. En tots dos casos és una clara mostra de la falta de professionalitat i despreocupació dels nostres comerciants, que en gran nombre es refien del turisme per tirar endavant. Només per curiositat ens agradaria saber quants d'ells s'han plantejat el fet que el turisme deixés de venir per qualsevol causa.

De les alternatives apuntades, podem veure que totes són possibles, ja sigui per experiències que s'han donat aquí o bé en d'altres pobles de característiques semblants al nostre. Concretament en el cas de l'associacionisme comercial. Aquesta associació certament profitosa i desitjable permetria en primer lloc, un marge d'actuació més ampli als comerciants. Una vegada consolidada, permetria aspirar al que hauria de ser l'objectiu de tots els comerciants escalencs: fer de l'Escala i durant tot l'any una capital subcomarcal del comerç. Que aglutinés tots els pobles veïns captant-ne el potencial econòmic, que no és poc. En definitiva, trobar la manera que la gent d'aquests pobles cada vegada més vingués a l'Escala enlloc d'anar a ciutats.

esport i lleure

SARDANES

La ballada de desembre anunciada pel dia de Sant Esteve a les 12 del migdia, a la Riba, amb participació musical de la cobla FOMENT DE LA SARDANA i el sorteig del monumental tortell, va tenir lloc a la Plaça Víctor Català, degut a la tramuntaneta que bufava en aquella hora i que va fer aconsellable el canvi d'escenari. De passada direm que aquesta tramuntaneta, ni massa forta ni massa duradora, ha estat l'únic incident meteorològic desfavorable que hem tingut en el decurs de les festes nadalenques, durant les quals hem gaudit d'agradables temperatures amb diades assolellades.

En el marc de l'Església Parroquial, el dimarts dia 29 a les 10 de la nit, es va celebrar el concert corresponent a la V CAMPANYA DE MÚSICA PER A COBLA a càrrec de la cobla MONTGRINS. Aquests concerts tenen a Robert Roqué com a presentador i són patrocinats per la Diputació de Girona, amb la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i, en aquest cas, de l'Ajuntament de l'Escaló. El repertori ja l'avençàvem en el darrer número de l'Escalenc i en ell solament va haver-hi una modificació: la sardana de Lluís Albert programada era "Vivint de records" i la que es va interpretar va ser "Sortint de concert". De la resta únicament es va invertir l'ordre de les dues primeres sardanes de la segona part.

Com cada any per aquestes diades l'Agrupació Sardanista "Avi Xaxu", convida a participar al CURSET D'ENSENYAMENT -que enguany es ja el XIXè- que s'ha d'iniciar el 15 de gener, tenint lloc tots els divendres de 7 a 8 del vespre al Col·legi Públic "Empúries".

L'Agrupació de Trobades Infantils de les Comarques Gironines ha donat a conèixer el calendari per l'any 1988. És el següent: **mes de març**, dia 6 Vilabertran, dia 13 Orriols i Amer, dia 20 Anglès i Viladamat, dia 27 Sant Jordi; **mes d'abril** dia 3 Cassà i Foixà, dia 4 la Cellera i Pontós, dia 10 Girona (matí) i Ventalló, dia 17 Camallera (trobada general), dia 24 Malgrat i Verges; **mes de maig**, dia 1 l'ESCALA i Salt, dia 8 Palamós i Quart, dia 15 Cistella i Santa Coloma, dia 22 Bonmatí i Torroella, dia 23 Llagostera, dia 20 Medinyà i Osor; **mes de juny**, dia 5 Albons i Flaçà, dia 12 Bescanó, dia 10 la Bisbal i dia 26 Corçà.

Pel que fa al *Calendari d'Aplecs Gironins*, aquesta és la llista que ha facilitat l'Agrupació d'Aplecs Sardanistes de les nostres comarques: **mes de març**, dia 13 Celrà, dia 20 Flaçà, dia 27 Calonge; **mes d'abril**, dia 3 Besalú, dia 10 Breda, dia 17 Sils, dia 24 Santa Coloma; **mes de maig**, dia 1 Lloret, dia 8 Caldes, dia 14 Platja d'Aro, dia 15 Figueres, dia 22 l'ESCALA, dia 29 Sant Feliu de Guíxols; **mes de juny**, dia 4 Girona, dia 5 Cadaqués, dia 12 la Bisbal, dia 19 Anglès, dia 24 Roses, dia 26 Torroella de Montgrí; **mes de juliol**, dia 2 Sant Jaume de Llierca, dia 3 Banyoles, dia 10 Olot, dia 17 Ripoll, dia 24 Palamós, dia 31 Llançà, **mes d'agost**, dia 14 Portbou, dia 28 Peralada; **mes de setembre**, Colera (sense decidir data) i **mes d'octubre**, dia 2 Malgrat de Mar.

FUTBOL

Resultats del mes de desembre:

BENJAMINS

Dia 6	L'ESCALA - Penya Unionista	5-0
Dia 20	L'ESCALA - Esplais	8-1
Dia 28	At. Figuerenc - L'ESCALA	3-3

ALEVINS

Dia 6	L'ESCALA - Figuerenc	2-3
Dia 20	L'ESCALA - Camallera	16-0

INFANTILS

Dia 6	Doble Set - L'ESCALA	3-2
Dia 8	La Salle F. - L'ESCALA	2-5
Dia 17	L'ESCALA - Roses	3-3
DIA 20	Palamós - L'ESCALA	3-1

JUVENILS

Dia 13	L'ESCALA - Penya Sport	1-2
Dia 20	Lloret - L'ESCALA	0-0

TERCERA REGIONAL

Dia 6	Viladamant - L'ESCALA	3-0
Dia 13	L'ESCALA - Sant Antoni	2-2
Dia 20	Ventalló - L'ESCALA	3-4

PRIMERA REGIONAL

Dia 6	Palafrugell - L'ESCALA	2-3
Dia 8	L'ESCALA - Coma Cros	3-0
Dia 13	L'ESCALA - Borrassà	7-0
Dia 20	Llagostera - L'ESCALA	0-5

Ens plau remarcar que en finalitzar el 1987, quan manquen tres jornades per acabar la primera volta, EL NOSTRE EQUIP TITULAR encapçala la classificació del Grup I de Primera Regional, amb 24 punts, seguit del Roses amb 23 i el Cristinenc amb 22, encara que cal tenir en compte que aquest darrer equip té un partit pendent. El conjunt escalenc, que solament ha perdut un encontre i ha estat precisament en terreny propi, és el menys golejat del grup, amb 9 gols, i el tercer màxim realitzador. Aquesta temporada ens ha ofert excel·lents actuacions que, naturalment, ens plauria continuessin fins acabar la competició.

ESPECTACLES

El divendres 18 de desembre va ser un dia d'aquells en el qual, com passa de tant en tant, es desenvoluparen tres activitats diferents i precisament a la mateixa hora:

En els menjadors del Col·legi Públic "Empúries", reunió-piscobalbis de *Ràdio l'Escaló*, que aplegà una cinquantena d'assistents, amb el fi d'exposar els projectes d'ampliació d'horari d'emissió i el nomenament de càrrecs retribuïts.

A la Sala del Centre Cultural Municipal "Xavier Vilanova", per cert amb més concurrència de la que darrerament acudeix a les representacions teatrals, es posava en escena, sota l'organització de l'Ajuntament de la vila i el patrocini de la Diputació de Girona, *JUGUEM?* adaptació de l'obra d'Adolfo Marsillach "Yo bajo en la próxima y usted?", a càrrec de LA GENIAL cooperativa de teatre.

En un altre local de l'estatge social del C.E.R., reunió de Carnaval que començava amb projecció de filmacions de la RUA d'anys anteriors. Després que els membres de l'organització tornessin a demanar col·laboració, insistint en la conveniència d'ampliar el número de components per tal d'aconseguir una millora i continuïtat de la festa, es passava a fer un comentari-estudi de les possibilitats de tot tipus cara al *Carnestoltes 1988*. Davant la resposta negativa del Patronat Municipal d'Esports, a la sollicitud de poder disposar del Pavelló Municipal per a celebrar-hi les festes i, en considerar que la Sala del Centre Cultural, on hi han tingut lloc durant els tretze darrers anys, resulta insuficient, es va decidir contractar els serveis d'un Envelat, que instal·lat en el lloc on darrerament hi havia el de la Festa Major, serà el centre de les activitats de les festes *carnavalesques* d'enguany, el programa de les quals, gentilmente facilitat per la Comissió organitzadora ha de ser el següent:

DIVENDRES 12 FEBRER: A les 10 de la nit, ARRIBADA DE CARNESTOLTES I CERCAVILA. Correfocs i grup d'animació "FLIC-FLAC". Concentració Plaça Víctor Català. A 2/4 d'11 de la nit BALL DE LES DONES, conjunt "SLALOM". Hi haurà sorpreses.

DISSABTE 13 FEBRER: A 2/4 de 10 del matí DESPERTADA I CERCAVILA, grup "FLIC-FLAC". Concentració de disfresses Plaça Víctor Català. Després de la Cercavila hi haurà una GRAN XOCOLATADA. A les 11 del matí GRAN CURSA DE "COTXETS". A les 12 del matí BALL DEL VERMUT, grup "FLIC-FLAC". A les 4 de la tarda CERCAVILA DE DISFRESSES INFANTILS, grup "FLIC-FLAC", sortida Plaça Víctor Català; a continuació BALL INFANTIL, conjunt "EUROPA". A 2/4 d'11 de la nit, BALL DE CARNAVAL, conjunt "Europa". La Faràndola, concurs de màscares i maquillatge i Gran Cremat.

DIUMENGE 14 FEBRER: A 2/4 d'11 del matí GRAN RUA DE CARNAVAL, concentració Ronda del Pedró. A les 12 del matí GRAN SARDINADA POPULAR A LA RIBA. A les 5 de la tarda CERCAVILA DE COMPARSES, CARROSSES I DISFRESSES. Concentració a la Platja. ESPECTACLE INFANTIL amb els il·lusionistes infantils IRENE i XAVIER i l'animador JAUME MASGRAU. A 2/4 d'11 de la nit, GRAN BALL DE DISFRESSES, conjunt "EL TREN DE LA COSTA" amb concurs de DISFRESSES, trencada d'olles i La Faràndola.

DILLUNS 15 FEBRER: A 2/4 d'11 de la nit GRAN BALL, conjunt "SETSON I BLAS". Concurs de BARRETS, pinyata, sorteig de Carnaval i lliurament dels premis de la RUA i del concurs de COMERÇOS.

Notes: La Comissió es reserva el dret de modificar aquest programa si s'hi veu obligada per causes imprevistes.

Els balls i els espectacles es faran a l'Envelat.

Les bases per als concursos sortiran en el llibret de Carnaval.

Venda anticipada de llotges amb abonaments.

Organitza la COMISSIÓ DE CARNAVAL-88, sota el patrocini de l'AJUNTAMENT DE L'ESCALA.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

NAIXEMENTS

- 3-10 David Quintana i Caixàs, fill de Pere i Montserrat
- 3-10 Martí Guinart i López, fill de Josep M. i Carme
- 13-10 Marta Iglésias i Herrera, filla d'Abel i Maria Dolors
- 11-11 Eloi Saavedra i Pretel, fill d'Antoni i Dolors
- 19-11 Pere Barragan i Franconeti, fill de Pere i Rosa Maria
- 27-11 Anna Batlle i Albert, filla de Jaume i Núria
- 2-12 Josep M. Moreno i Recamales, fill d'Antoni i Maria Carme
- 27-12 Alex García i Molina, fill de Josep i Alberta
- 27-12 Araceli López i Torrus, filla de Miquel i Carme

MATRIMONIS

- 3-10 Carles Alemany i Teixidor amb M. Aurora Hostench i Virusella
- 11-10 Josep Lluís Echezarreta i Fabregó amb M. Carme Puig i Amer
- 18-10 Miquel Pagès i Balmes amb Margarida Llorens i Pallarès
- 24-10 Josep Coll i Bosch amb Sara Calvet i Montero
- 31-10 Salvador Orozco i Bernaldo amb Núria Andreu i Bataller
- 7-11 Jaume Condal i Casellas amb Encarnació Díaz i Moreno
- 7-11 Rafael Rodríguez i Coca amb Montserrat Vila i Carmona
- 14-11 Pere Juhé i Oriol amb Pilar Lluveras i Puig
- 28-11 Joan L. Sánchez i Muñoz amb Assumpció Ballester i Solés
- 30-11 Felip Romero i Ferrández amb Rosa M. Romero i García
- 29-12 Marc Salvador i Lössner amb Núria Aupí i Palau

DEFUNCIONS

- 7-10 Empar Ponsatí i Suñé
- 8-12 Josepa Tasis i Ferrer
- 17-12 Josep Macilla i Bernal

CENTRE D'INICIATIVES I TURISME

A la vegada que els fan saber que dins la segona quinzena de gener tindrà lloc l'Assemblea General Ordinària, la convocatòria de la qual els arribarà en el seu moment juntament amb l'estat de comptes, la Junta del C.I.T. l'Escala-Empúries s'ha

dirigit als seus associats, per tal de fer-los arribar un resum de les activitats portades a terme durant l'últim exercici.

En ell es fa constar que durant el 1987 s'han donat a l'oficina un total de 15.208 informacions a visitants de 31 països. En la relació figuren, en primer lloc, els francesos amb 4.711, seguits pels belgues amb 2.610, anglesos amb 1.999, alemanys amb 1.960... S'esmenta que s'ha portat a terme una petita campanya publicitària al suplement dominical d'un rotatiu alemany, així com que el fulletó d'oferta comercial ha estat present a les fires més importants d'Europa entre les que destaquen la de Milà, B.T.F. de Brussel·les, Fitur de Madrid, Exposiciones de Bilbao i Rodatur de Barcelona. Conjuntament amb l'Ajuntament, que ha assumit completament el seu cost, s'han editat 50.000 exemplars del tríptic de promoció genèrica l'Escala-Empúries, amb un format molt més econòmic que el model anterior. Quan a correspondència s'han rebut cartes d'arreu del món en demanda d'informació que han estat degudament contestades. El total de cartes sortides ha estat de 642, amb una distribució per nacionalitats molt similar a les visites personals a l'oficina. Pel que fa al vídeo l'Escala-Empúries durant l'estiu s'ha disposat de còpies en català, castellà, francès, anglès i alemany de la versió familiar de 24 minuts de durada, així com també la versió condensada, amb banda musical de fons i uns 5 minuts de durada. Acaba el resum amb un optimista paràgraf fent referència a les sol·licituts de dades per a la propera temporada de vacances.

Durant aquestes festes nadalenques, la sala del Centre Cultural Municipal Xavier Vilanova ha estat escenari de dues sessions de ballables. La primera, la nit del 25 de desembre amb actuació del conjunt NEVADA, i la segona, la nit del 31 de desembre amb el conjunt TUTI-FRUTI com amenitzador de la vetllada.

TENNIS TAULA

Fèlix Guanter

Durant el mes de desembre, a la lliga nacional es jugaren dos partits més, a Tarragona, que es guanyaren sense problemes. A primeres, quan només falta jugar amb l'Olot i el Palafrugell, pràcticament es pot dir que, un any més, s'ha revalidat el títol provincial de la màxima categoria absoluta. A finals del mes començarà el provincial de segones —integren l'equip els germans Xavier i Josep Lluís Cortal, Josep M. Guanter i David González, els tres últims que integren l'equip juvenil— i a terceres es manté una línia força regular i els infantils que formen l'equip es troben classificats en quarta posició d'entre deu equips. La nota negativa la dona l'equip juvenil, amb mínimes possibilitats, ja que amb tres partits perduts sembla que com a molt pot aspirar a la tercera plaça.

Vegem, però, tots els resultats del mes de desembre passat:

LLIGA NACIONAL 2ª DIVISIÓ

TT Oleastrum (Cambrils) 2 – CER Anxoves l'Escala 5 (Junyent 3, López 2, González)

TT Gimnàstic (Tarragona) 1 – CER Anxoves l'Escala 5 (Junyent 2, López 2, J. M. Guanter 1)

COMPETICIÓ PROVINCIAL

Primeres

CER Anxoves l'Escala 5 21 – Canvi 5 3 (Sues 3, González 1, Sabrià 1)

FD Cassanenc 2 – CER Anxoves l'Escala 5 (Junyent 3, López 2, J. L. Cortal 0)

CER Anxoves l'Escala 5 – TT la Bisbal 3 (J. M. Guanter 2, J. L. Cortal 2, González 1)

Terceres

CER Anxoves l'Escala 5 – TT Santjoanenc 3 (Surrell 3, Riembau 2, Vargas 0)

TT Lloret 5 – CER Anxoves l'Escala 1 (Surrell 1, Vargas 0, Riembau 0)

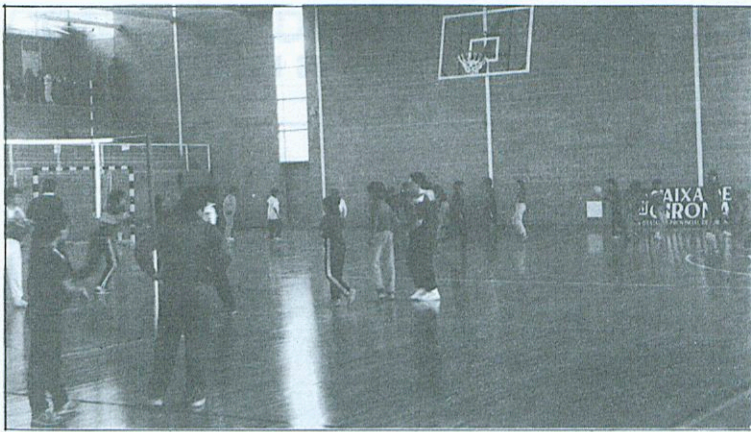
AVAP 5 – CER Anxoves l'Escala 4 (Surrell 3, Riembau 1, Vargas 0)

Juvenils

CN Figueres 5 – CER Anxoves l'Escala 2 (González 1 J. L. Cortal 1, J. M. Guanter 0)

CER Anxoves l'Escala 5 – Jovent Saltenc 0 (J. M. Guanter 2, González 2, J. L. Cortal 1)

FD Cassanenc B 0 – CER Anxoves l'Escala 5 (Surrell 2, González 2, J. M. Guanter 1)

PATRONAT MUNICIPAL DE L'ESPORT

Les activitats que ofereix el Patronat Municipal de l'Esport són utilitzades pel següent nombre d'usuaris:

Escoles Esportives: per a nens i nenes: usuaris 598

bàsquet	28 nens/es	patinatge	87 nens/es
voleibol	66 nens/es	natació	52 nens/es
badminton	82 nens/es	hoquei	12 nens/es
futbito	81 nens/es	pre-esportiu	84 nens/es
cross	46 nens/es	gimnàstica rit. i es.	60 nens/es

Adults: usuaris 329

manteniment adults			
grup tarda, ...	46 usuaris	club voleibol	24 usuaris
grup nit	61 usuaris	club bàsquet	12 usuaris
club badminton	66 usuaris	futbito	120 usuaris

Judith Davis

Trevi

Amics

Juventuts

El patronat ha organitzat també dues caminades, la *V Festa del Pedal* amb col·laboració de la Penya Ciclista, la *III Marxa del Jove* amb col·laboració dels Joves del C.E.R., el *Ranking Provincial de Badminton* amb el Club Banminton, així com diverses col·laboracions amb la Federació Territorial de Voleibol per a concentracions de les seleccions territorials.

El Patronat, cercant al bona formació dels seus monitors, ha organitzat un *Curs d'Activitats Físiques* per a la pràctica i experimentació de nous jocs, tant amb material convencional com amb material alternatiu.

El Patronat posarà en funcionament pel mes de febrer una *sala de musculació* amb programes d'entrenament, tant per a millorar la condició física com per qui vulgui anar una mica més enllà en el desenvolupament del seu cos.

El Patronat està construint una *pista de bici-cross* a la vora del Pavelló per tal que la mainada pugui gaudir amb la bicicleta en un lloc adient.

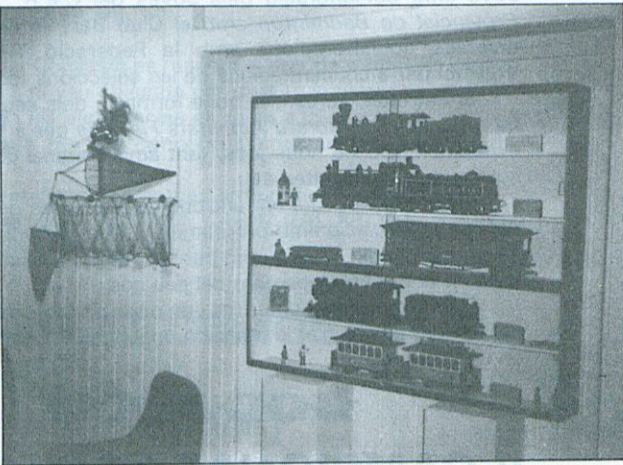

II CAMPIONAT LOCAL DE FUTBOL-SALA

Els dilluns (de 8 a 12) i els dimarts (de 10 a 11) es juguen al **Pavelló Municipal d'Esports** els partits corresponents al **II Campionat Local de Futbol-Sala** en el qual hi participen 11 equips (els mateixos del I Torneig amb les baixes dels equips Globers, Guanter i Ràdio).

Els resultats enregistrats fins al moment són aquests:

Amics-Juventuts	3-3
Pescadors-Roser	3-8
Caixa-Trevi	2-2
Judith D. - Escalencs	3-5
B. Popular - Eurogame	3-11
Escalencs - B. Popular	2-4
Trevi - Judith D.	3-3
Roser - Caixa	5-6
Juventuts - Pescadors	4-3
Ajuntament - Amics	1-14
Pescadors - Ajuntament	11-2
Caixa - Juventuts	4-3
Judith D. - Roser	2-7
B. Popular - Trevi	7-5
Eurogame - Escalencs	6-1
Trevi-Eurogame	3-4
Juventuts - Judith D.	1-8
Ajuntament - Caixa	0-4
Amics - Pescadors	3-5

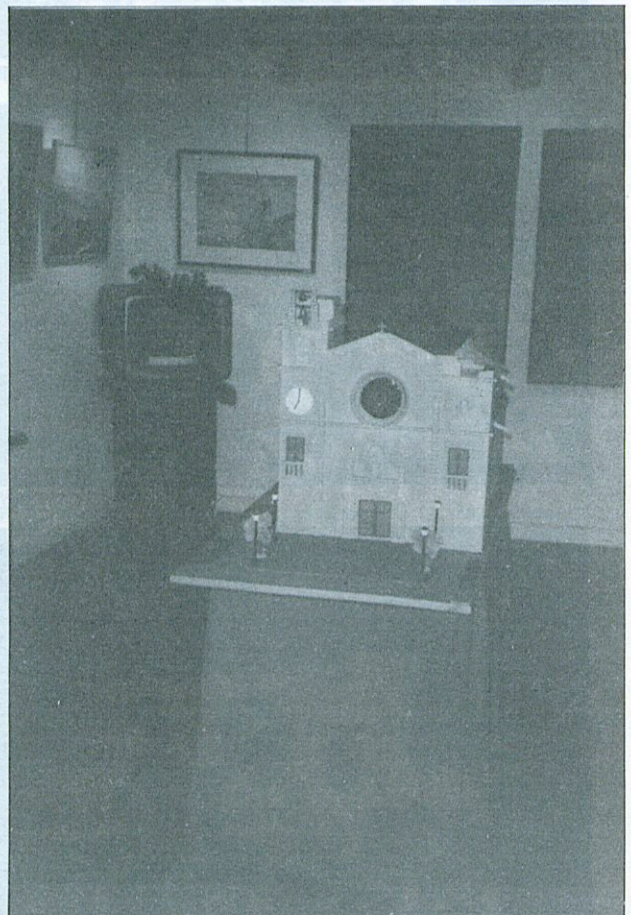
En les *Galeries Mestral* es va celebrar, com cada any per les diades nadalenques, la *MOSTRA COL·LECTIVA D'ARTISTES ESCALENCES*, aquesta vegada en la seva setena edició. La participació en aquesta *MOSTRA* tan poc convencional (donat que és oberta a tothom amb inquietuds artístiques sigui quina sigui la seva especialitat amb l'únic requisit d'ésser escalenc, resident habitual o que hi treballi), ha estat molt nombrosa i variada, curulla d'obres de veritable qualitat artística i de noms de prestigi.

Els participants en aquesta *VII MOSTRA*, molts d'ells inèdits en anys anteriors, han estat els següents, nomenats sense cap ordre de prioritat preconcebut: M. Sureda, "Tianet" Poch, Lassús, V. Bosch, A. Quintana, R. "Tóful", C. Artigas, E. Colomer, J. M. Cortal, A. Ballesta, C. Cortal, Patisseria Ministrat, "Víctor Català" (+), M. Reça, M. Geronés, Guy, F. X. Vila Mitjà, M. Segura, J. Feliu, J. M. Rodorn, M. Pons, J. Piqué, Joaquim Piqué, D. Ballester (+), M. Bofill, Agrupació Sardanista, W. Juliene, J. Sureda Paradis (+), V. Poch, Marino, F. Sánchez, J. Massanet (+), E. Dantes, J. Duran, V. Moya, N. del Rio, T. Paltré, J. Salvat, S. Alonso, E. Pou, M. Molinas, A. García, J. Surribas (+), R. Callol.

Ha cedit com cada any desinteressadament els mobles, **MOBLES SANCHO**.

Als organitzadors de l'anyal *MOSTRA*, *Montserrat Sureda*, *F. X. Vila i Mitjà* i *Josep M. Cortal*, la nostra habitual i sincera enhorabona per l'èxit assolit, així com l'agraïment de la vila de l'Escala, que fem extensiu al propietari de les *Galeries*, *Frederic Ballester* que, com cada any, les ha cedides de forma totalment desinteressada. També a l'*Ajuntament de l'Escala* que una vegada més, ha col·laborat incondicionalment, i a l'*ESCALENC* que hi ha donat suport i recolzament.

A una activitat cultural que demostra un arrelament i una seriositat tan encomiables (i tan poc habituals en el nostre poble, on quasi tot va a "fogarades", i la manca de perseverància és per desgràcia, proverbial) no podem més que donar-li, a través dels organitzadors i col·laboradors, la nostra més cordial ENHORABONA i desitjar que serveixi d'exemple i mirall per a tots aquells que promouen, projecten i organitzen.

CONCURS DE PESSEBRES 1987

Els guanyadors del Concurs d'enguany (Francesc Targa el recollí en nom d'Eugeni Boix), juntament amb Maria Poch i Lola Torres, membres del Jurat, en les Galeries Mestral, el dia d'entrega dels premis.

El Concurs de Pessebres d'enguany, convocat per L'ESCALENC i amb la col.laboració de la Parròquia i l'Ajuntament, ha tingut el següent resultat:

Primer Premi: **Maria Ferrer**

Segon Premi: **Eloi Salvat**

Tercer Premi: **Eugeni Boix**

El Jurat ha estat format per les següents persones: **Caterina Andreu, Magdalena Moreno, Lola Torres, Maria Poch, Jordi Piqué, Josep M.ª Cortal.**

Enhorabona a tothom!!!

I EXPOSICIÓ DE PESSEBRES 1987

Per primera vegada i paral·lelament al Concurs de cada any, ha tingut lloc en les diferents naus de l'Església Parroquial, una Exposició de Pessebres realitzats per diferents grups d'escalencs. L'èxit assolit ha estat notable i cal remarcar l'alt nivell artístic de tots ells. L'organització ha corregut a càrrec de L'ESCALENC amb la col.laboració de L'AJUNTAMENT i la PARRÒQUIA

Els grups o persones participants han estat els següents:

Maria Poch - Dolors Torres.

Josep M.ª Cortal.

Alumnes classe de Religió (F. Professional).

Taller Escola de Jardineria (Ajuntament).

Grup Cataquesi Professió de Fè (Comunió Solemna).

Enhorabona a tots i endavant!

AMB LA COL.LABORACIÓ DE

CAIXA DE CATALUNYA

**EN LLOGUER, TRASPÀS O
COMPARTIT**

Per a negoci de prestigi i permanent i molt especialitzat, busco local cèntric entre 15 i 30 m₂. Trucar al tel. (93) 325 29 21 (SUBIRÀ).

S.I.L.E.

REIS 88

El diumenge dia 3 de gener tota la canalla del poble va escoltar bocabadada el missatge del patge dels Reis: els anunciava l'arribada dels Tres Mags. Tal era el desig de trobar-se ja a la platja, aguantant nerviosos els fanalets multicolors i observant amb insistència mar endins, esperant descobrir la màgica il·luminació de les Barcasses Reials, que semblava que el rellotge del temps avancés més a poc a poc que de costum.

La nit del 5 de gener van desembarcar els Tres Reis enmig de la il·lusió de tota la quitxalla i de la dels que ja no són del tot petits, perquè aquesta és una celebració que obre el cor a totes les edats.

El temps, magnífic per l'època, va voler afegir-se a la cavalcada que enmig de llums, alegria i redoblaments de tambors, va anar recorrent els carrers més cèntrics de la vila fins arribar a la plaça de l'Església. Com ja és habitual, ses Majestats van adorar el Nen Jesús, i seguidament, després d'ésser rebuts per les autoritats del poble, van dirigir-se a tots els nens i nenes des del balcó del nou Ajuntament, adreçant a tots ells les seves esperançadores salutacions. L'acte va concloure a la Plaça Víctor Català amb la desfilada de tots els menuts que, amb una mà tocaven nerviosos els admirats personatges i amb l'altra aguantaven amb fermesa els caramels que acabaven de rebre.

Aquella nit tothom va anar-se'n al llit amb el desig que es fes de dia quant més aviat millor.

ENLLUMENAT DE L'ESGLÉSIA

L'Ajuntament de l'Escala, en una decisió que trobem molt acertada, ha il·luminat la façana de l'església parroquial. Es tracta del monument de més realç de la vila tant per l'antiguitat com per les condicions en què fou edificat. Conté els esforços i les suades de tot un poble.

Fent una mica d'història, recordarem que l'església parroquial es va començar l'any 1701 i s'acabava seixanta anys després, o sigui, l'any 1761. Va ser erigida parròquia l'any 1777 i és d'estil neoclàssic.

DIMECRES CINEMA

Recentment s'ha constituït a l'Escala un *Cine Club* amb l'eslògan "*Dimecres Cinema*" i amb la intenció d'oferir la possibilitat de veure regularment pel·lícules de qualitat, tan aviat d'actualitat com pel·lícules d'èxit que no es van poder veure al seu moment potser perquè no van arribar al nostre poble.

La intenció és de fer cinema, un dimecres cada quinze dies, al Cinema Catalunya del carrer de Gràcia. El *Cine Club* proposa també de fer socis, amb la qual cosa seria una col·laboració a poder tirar endavant aquest projecte i al mateix temps el soci tindria el dret a entrar gratuïtament.

Per fer-vos socis podeu dirigir-vos a l'Ajuntament o al carrer Perris, núm. 7.

REGLAMENT DENOMINACIÓ GENÈRICA DE QUALITAT «ANXOVA DE L'ESCALA».

El departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat ha aprovat el reglament regulador de la denominació genèrica de qualitat "*Anxova de l'Escala*".

Resumint el reglament, podem destacar els següents punts:

- Es consideren emparades sota la Denominació Genèrica de Qualitat "*Anxova de l'Escala*" les anxoves elaborades en salmorra a la manera tradicionalment artesana, de l'espècie *Engraulis encrausicholus* i dintre l'àmbit territorial del terme municipal escalenc.

- Les primeres matèries utilitzades seran: *Anxoves fresques* de les classes Extra i A, *sal comuna*, *herbes aromàtiques* i altres condiments (si s'escau). *Queden totalment prohibits els additius*.

- De l'anxova fresca se separarà el cap i les vísceres, es col·locaran a capes amb sal i es presentaran sota dues formes: *salmorrades* i *netes amb oli*. Les anxoves se seleccionaran per mides i s'envasaran en recipients de vidre o en galledes de plàstic per a la seva venda a l'engròs.

- En la presentació "*Anxoves netes amb oli*" queden permesos els olis següents: Oli d'oliva verge amb una acidesa màxima de l'1%, oli d'oliva del 0,5%, oli d'oliva refinat del 0,2% i oli de girasol del 0,2% d'acidesa (amb la comunicació prèvia al Consell).

- Només es podrà aplicar la Denominació Genèrica de Qualitat "*Anxova de l'Escala*" a les anxoves elaborades per titulars inscrits al Registre i que s'hagin produït d'acord amb les normes exigides en el Reglament.

EMPÚRIES'92

El mes de març, l'Ajuntament de l'Escala convocava un concurs d'idees per desenvolupar el *pla especial d'Empúries*. El mes de juny s'atorgava el primer premi a l'equip assessorat per l'escriptor *Lluís Racionero*. El passat dia 3 de gener es presentava l'avantprojecte a l'alcalde de Barcelona, al president de la Diputació de Barcelona i a una comissió del Comitè Olímpic.

El pla consisteix bàsicament:

- *En la restauració i adequació del marc físic de les ruïnes*

- *En la recuperació dels camins rurals* com un element paisatgístic a mantenir.

- *La pista de la costa es fa zona de vianants* així com Sant Martí, i fer altres connexions amb la xarxa principal a través d'una via que envolta per l'exterior l'espai històric i arqueològic.

- *Els parcs al voltant de les zones de les ruïnes s'estructuren en zones de picnic* dels banyistes i visitants i en pàrquing.

- El parc situat entre Sant Martí i la Neàpolis tindrà un *teatre grec de nova planta*.

- Enderrocar els dos espigons i *construir-ne un de nou davant de Sant Martí* al final del qual hi hauria un petit embarcador per facilitar l'accés turístic per mar a les ruïnes.

- *Un pla especial tractarà el poblet medieval de Sant Martí d'Empúries*, amb la construcció de noves zones d'aparcament, d'equipaments esportius i d'àrees enjardinades.

GASTRONOMIA

GALLINA FARCIDA DE NOUS

Per a sis persones
Temps de preparació: 1/2 hora
Temps de cocció: 3 1/2 hores.

INGREDIENTS: Una gallina entre 1,900 i 2 kg, 6 pastanagues, 3 porros, 2 cebes grosses, 4 branquetes d'àpit, Sal grossa i pebre en gra. 1/4 de litre de llet i un parell de cullerades de farina.

PER LA FARSA: 6 fulles de col blanca i 3 de sàlvia, 1 gra d'all, sal i pebre, 2 pessics de 4 espècies, 75 gr. de formatge ratllat, 1 col blanca, 75 gr. de cansalada magra i fresca, 3 cullerades de pa ratllat, 1 ou, 18 bessons de nou.

1- Farsa: Poseu en un gibrell fetge, cor i pedrer de la gallina, les fulles de col (rentades), la sàlvia, l'all, el formatge ratllat, l'ou sencer, el pa ratllat, les espècies, fès 9 o 10 nous i la cansalada en daus petits. Pique-ho tot ben bé i amalgameu-ho.

2- Ompleneu el ventre de la gallina amb aquesta farsa.

3- Feu coure la gallina en una gran marmita d'aigua salada i aromatitzada amb un ramet de farigola i llorer i el pedre blanc durant 2 hores (almenys) en foc moderat.

4- Afegiu-hi els llegums sencers. Feu coure encara durant 1 hora 1/2.

5- Talleu la gallina; esteneu els trossos en una plata calenta; trenqueu la carcanada; treieu la farsa sencera, talleu-la en llesques i serviu rodejat dels llegums i d'un xic de salseta de llet i farina.

REMEIS CASOLANS

- Pels mals de ronyó, l'oli d'oliva és el millor.
- Si la tos ens dóna neguit, al llit i eucaliptus ben bullit.

CÀPSULES D'ENGINY

- Odio els pedestals: són un espai estret i envoltat de quatre precipicis. A més, generalment s'erigeixen a persones ja mortes. (V. Hugo).
- La franquesa que ens tenen les persones que ens estimen la solem apreciar. La franquesa que ens tenen els altres és una insolència. (A. Maurois).

NO DIGUEU:

Despido, despedida
Despedir
Despedir-se
Despegar

Despejar

Despejat

Despejeul

Despensa, despenser
Desperdici
Despreci

DIGUEU:

Comiat, departença, acomiadament
Acomiadar, donar comiat, despatxar
Acomiadar-se, prendre comiat
Desenganxar, desprendre
Enlairar-se, envolar-se
Resoldre, liquidar
Aclarir, esbargir, asserenar
Eixerit, desemboirat, esbargit
desencaparrat, airejat, clar
Aparteu-vos!, circuleu!
a escampar la boira!
Rebost, reboster
Deixalles, rebuig
Menyspreu, desdeny

CONSELLS DOMÈSTICS

- Per a netejar un moble de fusta envernissat, la manera més senzilla i, potser, més barata, és passar-hi un drap untat per meitat d'oli de llinosa i d'alcohol de cremar. I si en aquell moment no en teniu, reemplaçeu-los per oli d'oliva i vinagre que sempre se'n tenen a casa. Fregueu el moble fent vuits (8) i després feu-lo lluir amb un pedaç flonjo.
- Si acabeu de tacar-vos el vestit amb cafè, tamponeu la taca amb la monyeca que haureu fet amb el mocador de cotó xuclat d'aigua tèbia.

ACUDITS

(Històries de manicomi)

- Un boig va a queixar-se al Director de l'establiment:
- Això no es pot tolerar: el meu veí d'habitació es passa el dia anant en moto!
- I què?; et molesta el soroll que fa?
- No; el que em molesta és la fortor de gasolina!

PENSAMENTS D'ESTAR PER CASA

Si el bé fes tanta fressa com el mal, potser no veuríem el món tan malament.

No castiguis mai quan siguis esclau de la ira.

Una esbotzada no remou la roca. La mateixa aigua, gota a gota, la foradaria.

Quan et trobis rodejat per l'infortuni, pensa que després de la tempesta ve la calma.

Si dels favors que fem en passem factura, senyal que no els fèrem de bon cor.

Quina sort la de les persones que, en morir, poden dir: No he criticat mai ningú.

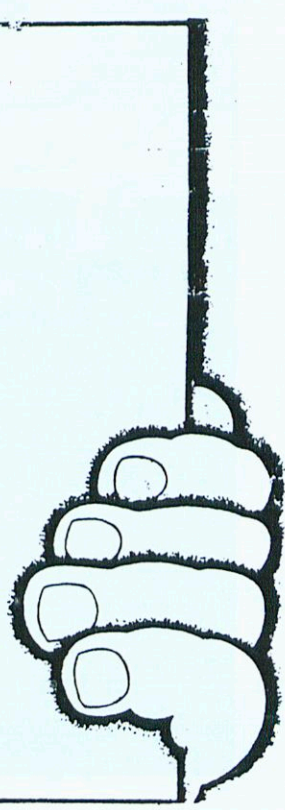
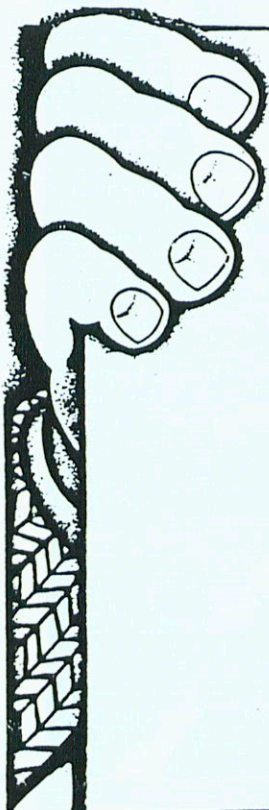
La política que divideix la gent d'un poble, és una política malaltissa.

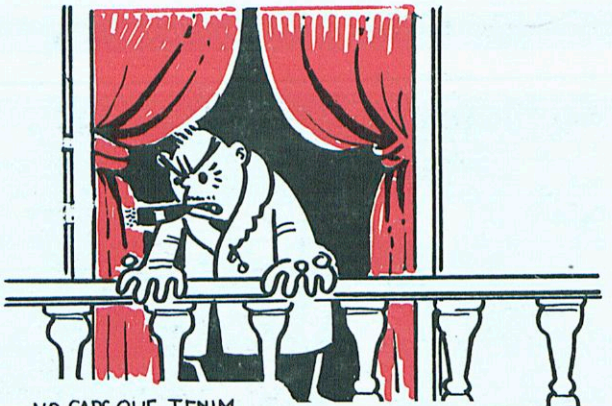
Si quan tenim mal de cap o el queixal ens fa mal penséssim en els que s'estan morint de càncer, segur que no ens queixeríem.

Molts s'autoanomenen intel·lectuals, el que no vol dir que ho siguin.

Hi ha persones a les quals els agrada el protagonisme de no ésser protagonistes.

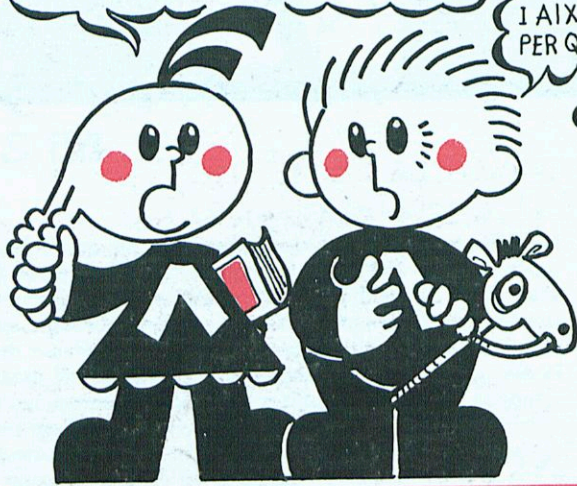
G.

- NO SAPS QUE TENIM L'ESPECULADOR RENYIT AMB TOT EL POBLE?

PER L'ENRABIADA QUE VA AGAFAR QUAN EN EL "PESSEBRE VIVENT" NO EL VAN DEIXAR FER DE DEU!

I AIXÒ PER QUÈ?

RECULL DE FOTOGRAFIES ANTIGUES DE L'ESCALA COL·LECCIONABLES

FOTOGRAFIA N° 71

(8 setembre 1942 - Regates a vela)

